

OSLOMET

VELFERDSFORSKNINGSINSTITUTTET NOVA

Den norske studien av livsløp, aldring og generasjon

En beskrivelse av studien, forskningsinstrumenter og variabler

KATHARINA HERLOFSON, TALE HELLEVIK, GØRIL KVAMME LØSET,
HANNA VANGEN OG MARIJKE VEENSTRA

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

Den norske studien av livsløp, aldring og generasjon

En beskrivelse av studien,
forskningsinstrumenter og variabler

KATHARINA HERLOFSON, TALE HELLEVIK,
GØRIL KVAMME LØSET, HANNA VANGEN
OG MARIJKE VEENSTRA

Velferdsforskningsinstituttet NOVA
Rapport 5/2023

Velferdsforskningsinstituttet NOVA er et institutt på Senter for velferds- og arbeidslivsforskning på OsloMet – storbyuniversitetet.

Instituttet har som formål å drive forskning og utviklingsarbeid som kan bidra til økt kunnskap om sosiale forhold og endringsprosesser. Instituttet skal fokusere på problemstillinger om livsløp, levekår og livskvalitet, samt velferdssamfunnets tiltak og tjenester.

© Velferdsforskningsinstituttet NOVA

OsloMet – storbyuniversitetet 2023

ISBN (trykt utgave)

ISBN (elektronisk utgave) 978-82-7894-826-2

ISSN 0808-5013 (trykt)

ISSN 1893-9503 (online)

Illustrasjonsfoto: © colourbox.no

Desktop:

Trykk:

Henvendelser vedrørende publikasjoner kan rettes til:

NOVA, OsloMet

Stensberggata 26 · Postboks 4, St. Olavs plass, 0130 Oslo

Telefon: 67 23 50 00

Nettadresse: www.oslomet.no/om/nova

Forord

Den norske studien av livsløp, aldring og generasjon (NorLAG) er en longitudinell studie som følger kvinner og menn over tid fra 40-års alderen og oppover. Målet med studien er å få ny og bedre kunnskap om aldring, eldre og alderdommen i Norge. Studien startet opp på begynnelsen av 2000-tallet med første runde av datainnsamling i 2002–2003. Den andre runden, som var en sammenslåing med den internasjonale *Generations and Gender Survey*, fant sted fem år senere, i 2007–2008. Den tredje, og siste runden så langt, ble gjennomført i 2017.

Denne rapporten gir først en kort oversikt over bakgrunnen for studien, utvalgene i de ulike rundene med datainnsamling og informasjon om hvordan dataene er samlet inn. I den neste delen beskrives de ulike forskningsinstrumentene som brukes i NorLAG-studien. Deretter redegjøres det for registeropplysningene som er koblet på NorLAGs surveydata, samt andre variabler som krever særskilt dokumentasjon (bakgrunnsvariabler, husholdsboksen og barnevariabler).

Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – storbyuniversitetet er ansvarlig for NorLAG-studien, dataene samles inn av Statistisk sentralbyrå og Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør (tidl. NSD) står for utvikling og publiseringsløsninger for dataene.

Tilretteleggingen av data er del av infrastrukturprosjektet ACCESS Life Course Database: Upgrade and Expansion som finansieres gjennom infrastrukturprogrammet i Norges forskningsråd (INFRA). Denne rapporten er utarbeidet av prosjektmedarbeiderne ved NOVA: Katharina Herlofson, Tale Hellevik, Gøril Kvamme Løset, Hanna Vangen og prosjektleder Marijke Veenstra.

Oslo, april 2023

Katharina Herlofson, Tale Hellevik, Gøril Kvamme Løset, Hanna Vangen og Marijke Veenstra

Innhold

Del 1: NorLAG-studien	3	Materialisme/Postmaterialisme	29
Bakgrunn	3	Human Values Scale	30
Datainnsamlinger og utvalg	4	Frivillig arbeid	32
Temaer	8		
Del 2: Forskningsinstrumenter i NorLAG	9	Del 3: Øvrig dokumentasjon av variabler	34
Samhold og trygghet i nabolaget	9	Registerdata	34
12-Item Short Form Survey (SF-12)	10	Befolkningsregisteret	35
Diagnoser (ICD-10)	11	Den nasjonale utdanningsdatabasen	35
(Instrumental) Activities of Daily Living (IADL og ADL)	12	Inntekt og formue	36
Satisfaction with Life Scale (SWLS)	13	Variabler fra forløpsdatabasen FD-trygd	38
Positive and Negative Affect Schedule (PANAS)	14	Bakgrunnsvariabler	39
Center for Epidemiologic Studies Depression scale (CES-D)	15	Husholdsboksen	40
Personal Mastery Scale	16	Barnevariabler	41
Control beliefs	17	Publikasjoner	42
Selective Optimization with Compensation (SOC)	17		
The Loneliness Scale	18		
The Hopkins Symptom Checklist (HSCL)	19		
Purpose in Life	19		
Big Five	20		
The Self-Esteem Scale	21		
Bem Sex-Role Inventory	22		
Familiesolidaritet	23		
Filial responsibility	26		
Parental (grandparental) responsibility	26		
Holdninger til det offentlige bruk av penger	27		
Holdninger til samfunnets og familiens ansvar for unge og gamle	27		
Holdninger til ekteskapet og kjønnsroller	27		
Viktighet av egenskaper hos barn	28		
Viktighet av jobbegenskaper	28		
Tillit	28		
Holdninger til sykefravær	29		

Del 1: NorLAG-studien

Bakgrunn

Den norske studien av livsløp, aldring og generasjon (NorLAG) ble startet opp av NOVA på begynnelsen av 2000-tallet for å få et bedre og bredere kunnskapsgrunnlag om aldring og eldre i Norge. Studien er longitudinell, det vil si at de samme individer følges over en lengre tidsperiode, og den er tverrfaglig, med fokus på flere viktige områder i livet. De fire hovedområdene er: arbeid og pensjonering, familie og generasjoner, helse og omsorg, og mental helse og livskvalitet. På den måten dekker studien både kroppslige, helsemessige, psykologiske og sosiale forandringer. Andre temaer som belyses er verdier og holdninger, bolig og lokalmiljø, økonomi, livshendelser, fritidsaktiviteter og frivillighet. Studiens longitudinelle design gjør det mulig å skille endringer innenfor de ulike områdene fra mer stabile trender og utviklingstrekk.

Livsløpsperspektivet står sentralt i NorLAG. De samme individene følges gjennom ulike overganger og hendelser i andre halvdel av livet, noe som også gjør det mulig å si noe om årsaker til, og konsekvenser av, de forskjellige hendelsene. Det å ha kunnskap om hvor personer «har vært» tidligere i livet kan bidra til en bedre forståelse av livssituasjonen deres og valg de gjør senere i livet. Vi legger vekt på at liv er sammenvevde – at endringer i individers liv også kan ha betydning for personene som står dem nær, og likeledes at endringer i livene til ens nære andre også har betydning for en selv. Vi tar også hensyn til at den historiske konteksten bidrar til å forme livsløp, som blant annet innebærer at ulike fødselskohorter blir eldre på ulike måter. Nettopp muligheten til å se individuelle liv og historiske hendelser i sammenheng er noe av det spesielle ved NorLAG-studien.

A'en i NorLAG står for aldring. Forskning som omhandler aldring som prosess har en sentral plass og dekker både helsemessige, kroppslige, psykologiske og sosiale forandringer. Det er store individuelle forskjeller i aldringsprosessens forløp, og NorLAG gjør det blant annet mulig å undersøke variasjon mellom kvinner og menn og på tvers av utdanningsnivå, fødselskohorter og ulike lokalmiljø.

Den siste bokstaven i NorLAG står for generasjon. Ordet generasjon kan bety både slektsledd i familien (besteforeldre, foreldre, barn, barnebarn osv.), aldersgruppe (f.eks. generasjonen av tenåringer eller pensjonister) og fødselskohorter (eller fødselskull) – grupper av individer som opplever historiske hendelser og endringer når de er i samme alder (også kalt historiske generasjoner). Alle de tre betydningene står sentralt i NorLAG.

I tillegg til å styrke grunnlaget for empirisk alders- og velferdsforskning er et viktig formål med NorLAG-studien å kunne bidra til bedre kunnskap for politikuttforming når det gjelder områder som aktiv aldring, solidaritet mellom generasjoner, livskvalitet og ensomhet blant eldre, balanse mellom familieomsorg og arbeid, helsevaner i andre halvdel av livet og sosial ulikhet gjennom livsløpet.

Data fra NorLAG gjøres tilgjengelig for forskersamfunnet gjennom infrastrukturprosjektet ACCESS Life Course Database: Upgrade and Expansion (ACCESS) som finansieres av Norges forskningsråd. Arbeidet med tilretteleggingen er et samarbeid mellom NOVA og Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør (tidl. NSD).

Datainnsamlinger og utvalg

Innsamling av data for NorLAG gjennomføres av Statistisk sentralbyrå (SSB) og inkluderer telefonintervju (Computer-Assisted Telephone Interview) etterfulgt av et selvutfyllingsskjema. Den første runden (NorLAG1) fant sted i 2002–2003, den andre (NorLAG2) i 2007–2008, mens den tredje (NorLAG3) ble gjennomført i 2017. Surveydataene kobles til årlige registerdata. Deltakelse og registerkoblinger er basert på informert samtykke.

Trekkingen av utvalgene for de tre rundene har fulgt ulike prinsipper:

I NorLAG1 ble utvalget trukket fra 30 kommuner og bydeler i fire ulike regioner av landet. Innen hvert av områdene ble det trukket et tilfeldig utvalg av individer i alderen 40 til 80 år (født i perioden 1922–1961), stratifisert etter kjønn og alder. Bruttoutvalget besto av 8298 personer og svarprosenten var på 67% (N=5555). Av disse returnerte 75 prosent det postale selvutfyllingsskjemaet.

Datainnsamlingen til den andre runden (NorLAG2) fant sted fem år senere. Hele bruttoutvalget fra NorLAG1 ble kontaktet på nytt. I tillegg ble det trukket et nasjonalt representativt utvalg av personer i alderen 40–79 år.

I denne andre runden ble NorLAG slått sammen med den internasjonale undersøkelsen *Generations and Gender Survey*, noe som gjorde at yngre personer (18–39 år) også ble intervjuet. Datainnsamlingen går av den grunn også under navnet LOGG (som er et samlenavn for de to studiene). Bruttoutvalget til NorLAG i denne runden besto av 15094 personer i alderen 40–85 år (født mellom 1922 og 1966), hvorav 9238 ble intervjuet på telefon (61 prosent). Av disse besvarte 77 prosent selvutfyllingsskjemaet som de fikk tilsendt i etterkant av intervjuet.

I NorLAG3 ble alle tidligere NorLAG-deltakere kontaktet på nytt. Da datainnsamlingen fant sted i 2017, var de i alderen 50 år og eldre. Av disse hadde 1700 gått bort i løpet av årene etter at de sist hadde blitt intervjuet. Bruttoutvalget besto dermed av 8945 respondenter hvorav 6099 takket ja til å bli intervjuet på telefon (68 prosent). I denne runden fikk deltakerne muligheten til å fylle ut selvutfyllingsskjemaet på nett, noe 59 prosent av nettoutvalget gjorde, mens 14 prosent valgte å fylle ut papirversjonen (som utgjør tilsammen 73 % av de som hadde deltatt i telefonintervjuet).

Telefonintervjuene er tilpasset de enkelte respondentene ved hjelp av registerinformasjon som kobles til i forkant. Registerdataene inkluderer ikke bare opplysninger om deltakerne selv, men også om deres nære familiemedlemmer (partner, foreldre, barn). Koblingen gjøres for å redusere både intervjudid og svarbyrde. I NorLAG3 (2017) ble det i tillegg innhentet informasjon fra tidligere runder av NorLAG.

NorLAG-studien gjennomføres i henhold til statistikkloven og personopplysningsloven. Alle ansatte og intervjuere i SSB har taushetsplikt. Informasjon som samles inn skal kun brukes til forskning og statistikk, og vil aldri bli publisert på en slik måte at det fremgår hva enkeltpersoner har svart.

Dokumentasjonsrapporter

Statistisk sentralbyrå har utarbeidet og publisert dokumentasjonsrapporter for de tre innsamlingene av data som er blitt gjennomført så langt:

NorLAG1:

Holmøy, A. (2004). Undersøkelse om livsløp, aldring og generasjon (LAG). *Notater 2004/24*.

https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/notat_200424/notat_200424.pdf

NorLAG2:

Bjørshol, E., Høstmark, M. & Lagerstrøm, B. O. (2010). Livsløp, generasjon og kjønn. LOGG 2007.

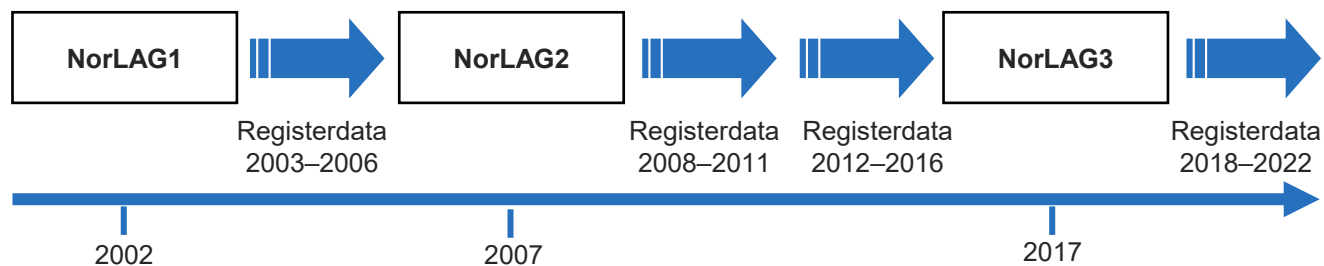
Notater 2010/19.

https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/notat_201019/notat_201019.pdf

NorLAG3:

Torsteinsen, A. & Holmøy, A. (2019). Den norske studien av livsløp, aldring og generasjon – tredje runde (NorLAG3). *Notater 2019/25*

<https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/den-norske-studien-av-livsl-op-aldring-og-generasjon-tredje-runde-norlag3>

Figur 1. Oversikt over datainnsamlinger og registeroppdateringer i NorLAG**Tabell 1. Utvalgsstørrelser**

NorLAG1	NorLAG2	NorLAG3	NorLAG 123	NorLAG 23	Avgang (død)	Total*
5 555	9 238	6 099	2 330	5 711	1 700	11 028

*Deltatt i minst én av de tre rundene.

Tabell 2. NorLAG-utvalgene sammenliknet med totalbefolkningen

	NorLAG1			NorLAG2			NorLAG3		
	(N)	%	% av befolkningen	(N)	%	% av befolkningen	(N)	%	% av befolkningen
Kvinner	2856	48,6	48,0	4706	50,9	51,9	3086	50,6	51,5
Menn	2699	51,4	52,0	4532	49,1	48,1	3013	49,4	48,5
Alder									
40–49	1546	27,8	30,8	2659	28,8	30,4			
50–59	1656	29,8	28,0	2683	29,0	27,6	2026	33,2	36,4
60–69	1254	22,6	17,4	2282	24,7	20,3	2071	34,0	31,0
70–79	1030	18,5	15,2	1284	13,9	13,1	1428	23,4	20,6
80+	69			330			574		
Utdanning									
grunnskole	1477	26,7	34,1	2031	21,2	29,1	954	15,7	26,6
videregående	2639	47,7	45,1	4643	48,4	46,3	2861	47,1	46,5
høyskole/ universitet	1419	25,6	20,9	2926	30,5	24,6	2257	37,2	26,8

Merknader: Fordelinger for totalbefolkningen referer til 31.12. året før datainnsamlingen startet (2001 for NorLAG1, 2006 for NorLAG2 og 2016 for NorLAG3). Aldersgruppen 80+ i NorLAG1 inkluderer kun personer som hadde fylt 80 år på intervju tidspunktet, i NorLAG2 inkluderer aldersgruppen 80- til 85-åringer og i NorLAG3 80- til 95-åringer.

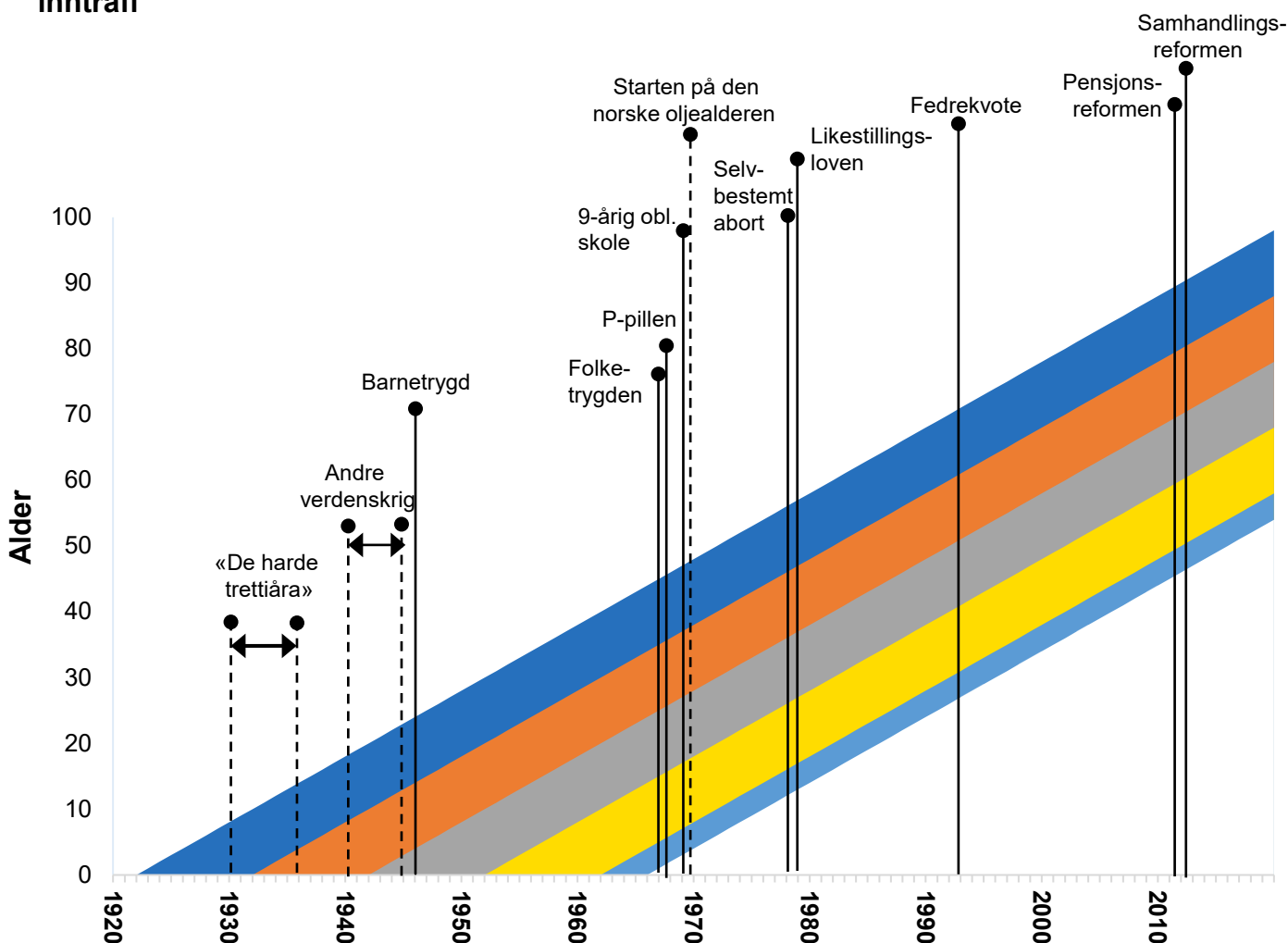
Alt i alt har 11028 personer deltatt i en eller flere runder av NorLAG. Av disse hadde 1700 gått bort før datainnsamlingen til NorLAG3 startet (vinteren 2017). Blant de som deltok i første runde av NorLAG (NorLAG1) ble 68 prosent med videre til NorLAG2 (i alt 3765 respondenter) og 2330 av disse deltok også i NorLAG3 (som utgjør 42 % av NorLAG1-utvalget). Det store påfyllet i NorLAG2 innebar et nettoutvalg på 9238 personer (40 år og eldre) i denne runden. Av disse ble 5711 med i tredje runde (62% av NorLAG2-deltakerne). De resterende NorLAG3-responentene (n=388) var med i NorLAG1, men ikke i NorLAG2.

Oversikten i tabellen på forrige side viser fordelingene i de ulike NorLAG-utvalgene etter kjønn, alder og utdanningsnivå sammenliknet med fordelingene i totalbefolkningen på det tidspunktet utvalgene ble trukket. Utvalgene er representative når det gjelder kjønn og alder. Som det fremgår, er lavt utdannete

underrepresenterte mens høyt utdannete er overrepresenterte. For NorLAG2 og NorLAG3 er det beregnet vektorer som bidrar til å rette opp disse skjevhetene.

I figuren under følges utvalget i tiårsgrupper gjennom livsløpet. De eldste deltakerne i NorLAG tilhører fødselskohortene som er født mellom 1922 og 1931. De var mellom 70 og 80 år da de ble intervjuet første gang (NorLAG1) og i tredje runde var de 85–95 år. Denne gruppen var barn eller ungdom under den økonomiske depresjonen på 1930-tallet, og mens andre verdenskrig pågikk, hadde de blitt tenåringer eller unge voksne. Flesteparten av disse kohortene var i førtiårene da den norske oljealderen startet på begynnelsen av 1970-tallet. De yngste var 36 år (og de eldste var 45 år) da folketrygden ble innført i 1967. Da loven om selvbestemt abort ble iverksatt, var de i alderen 47–56 år.

Figur 2. NorLAG-utvalgets fødselsår og alder da ulike samfunnsrelaterte hendelser inntraff

Pensjonsreformen kom etter at yrkesaktive i disse fødselskohortene hadde forlatt arbeidslivet. Som eldre har mange av dem hatt en økonomisk trygghet gjennom ulike velferdsordninger som ikke eksisterte da de gikk inn i voksenlivet. Da de var i alderen 81 til 90 år i 2012 ble Samhandlingsreformen, som skal gi rett behandling på rett sted til rett tid, iverksatt.

Deretter følger fødselskohortene født i perioden 1932–1941. De var mellom 60 og 70 år da de ble intervjuet i NorLAG1. Dette er en gruppe som fikk barndommen sin eller den tidlige ungdomstiden preget av krigen. Mange av dem var i småbarnsfamiliefasen da folketrygden ble innført. Da Ekofiskfeltet ble oppdaget i 1969, var de i alderen 28–37 år. Loven om selvbestemt abort ble vedtatt da de yngste i denne tiårsgruppen var 37 år (og de eldste var 46 år). Da fedrekvoten ble innført, var de i femtiårene – og således i stor grad ferdige med barnefødsler. Flesteparten i disse fødselskohortene hadde forlatt arbeidslivet da pensjonsreformen ble iverksatt i 2011. De yngste var den gang 70 år (de eldste var 79 år).

Neste gruppe omfatter respondenter som er født mellom 1942 og 1951. De var mellom 50 og 60 år da de ble intervjuet i NorLAG1 og i alderen 65 til 75 år da de deltok i NorLAG3. De vokste opp i etterkrigstiden (de eldste ble født under krigen, mens de yngste ble født i etterkrigsårene). De var unge voksne da p-pillen kom på markedet, og da likestillingsloven og abortloven ble innført, var de i tjue- eller trettiårene. De yngste i disse kohortene var i begynnelsen av 60-årene da pensjonsreformen trådte i kraft i 2011.

Medlemmene av de neste kohortene, født i perioden 1952 til 1961, var i alderen 40 til 50 år i NorLAG1. De var barn eller unge tenåringer da folketrygden ble innført i 1967. Da niårig skolegang ble lovfestet i 1969, var de i alderen 8 til 17 år, som betyr at majoriteten av denne tiårsgruppen gikk på ungdomsskole. Flere av mennene fikk anledning til å benytte seg av fedrekvoten som ble innført i 1993. De yngste var da 32, mens de eldste var 41 år. For de som er født fra og med 1954 (og fram til og med 1962) gjelder såkalte overgangsregler for opptjening av alderspensjon. Det vil si at for disse kohortene gjelder både de gamle reglene (opptjening av pensjonspoeng) og de nye (opptjening av pensjonsbeholdning) for alderspensjon (beregningen er avhengig av fødselsåret).

De yngste fødselskohortene (født 1962–1966) var i slutten av trettiårene da NorLAG1 ble gjennomført i 2002–2003 og dermed for unge til å delta i den første runden. De kom med fem år senere, i NorLAG2. Da var de mellom 40 og 45 år. Fødselskullene i denne yngste gruppen vokste opp med en helt annen økonomisk trygghet enn kohortene som ble født førti år tidligere. De var små da folketrygden ble innført og de fikk alle minst niårig skolegang. Da de var i tenårene ble lovene om selvbestemt abort og likestilling vedtatt. Fedrekvoten kom da de var i alderen 27–31 år. For kohortene som er født fra og med 1963, vil alderspensjonen utelukkende bli beregnet ut fra de nye reglene i pensjonsreformen.

Tabell 3. NorLAG-deltakernes fødselsår og alder ved intervjuetidspunkt*

Fødselsår	Alder NorLAG1	Alder NorLAG2	Alder NorLAG3
1922–1926	75–79	80–84	90–94
1927–1931	70–74	75–79	85–89
1932–1936	65–69	70–74	80–84
1937–1941	60–64	65–69	75–79
1942–1946	55–59	60–64	70–74
1947–1951	50–54	55–59	65–69
1952–1956	45–49	50–54	60–64
1957–1961	40–44	45–49	55–59
1962–1966	-	40–44	50–54

* Avhengig av når på året deltakerne er født og når de ble intervjuet, vil det være noe variasjon i alder ved intervjuetidspunkt. Eksempelvis vil noen av deltakerne som er født 1922–1926, være 80 år i NorLAG1, 85 år i NorLAG2 og 95 år i NorLAG3 (og tilsvarende for de øvrige kohortene).

Temaer

NorLAG-studien har en bred og mangfoldig tilnærming til aldring og eldre år ved at den belyser stabilitet og endring innenfor ulike livsområder. De fire hovedtemaene er arbeid og pensjonering, familie og generasjonsforhold, helse og omsorg samt mestring og livskvalitet.

Spørsmål om arbeid og pensjonering inkluderer både nåværende og tidligere yrkestilknytning, arbeidstid, arbeidsmiljø og tilfredshet med jobben. Det er også spørsmål om planer for yrkesavgang og pensjoner og om konsekvenser av å forlate arbeidslivet. Informasjon om inntekt, trygd og pensjoner er hentet fra registerdata og oppdateres årlig.

Temaet familie og generasjonsforhold inneholder spørsmål som gjør det mulig å kartlegge familienettverk i eldre år og utforske potensialet for solidaritet på tvers av generasjonene. Spørsmålene er delvis inspirert av «familiesolidaritetsmodellen» til Vern Bengtson og hans kolleger og inkluderer følgende dimensjoner: geografisk avstand, kontakt, relasjonskvalitet, utvekslinger av hjelp av støtte, omsorg og familieansvarsnormer. Forholdet til partner, barn og foreldre er viet størst plass, men det er også spørsmål om søsken, besteforeldre, barnebarn og stebarn.

Helse og omsorg dekkes av en rekke selvrapporteringsspørsmål som belyser helsetilstand, begrensninger i dagliglivet, syn, hørsel, gangfunksjon, helseatferd (bl.a. fysisk aktivitet og alkoholforbruk) med mere. Det stilles også spørsmål om helsetilstanden til partner og foreldre (inkludert spørsmål om kognitiv svikt). Spørsmål om omsorg omfatter både formell og uformell hjelp og pleie. Informasjon om dødsår kommer fra registerdata og oppdateres jevnlig.

Mestring og livskvalitet måles ved hjelp av en rekke validerte instrumenter og dekker både kognitive (tilfredshet med livet), affektive (positiv og negativ affekt) og eudemoniske dimensjoner (self-esteem, sense of control). NorLAG inneholder også spørsmål om ensomhet og mål for mental helse (som blant annet depresjon og angst).

Utover de fire hovedområdene inneholder NorLAG-studien også en rekke spørsmål om temaer som bolig og nærmiljøet, naboskap, verdier og holdninger, frivillig arbeid, fritidsaktiviteter, personlighet, vennskap, subjektiv alder og tidligere livshendelser.

Del 2: Forskningsinstrumenter i NorLAG

I arbeidet med å utvikle spørsmål og instrumenter i NorLAG har et viktig hensyn vært å benytte etablerte og utprøvde mål i så stor grad som mulig. Dette også for å muliggjøre sammenlikninger med andre studier – både nasjonale og internasjonale. I noen tilfeller har det imidlertid vært behov for tilpasninger til norske forhold eller til NorLAG-studiens datainnsamlingsmetoder og problemstillinger. For å sikre sammenliknbarhet over tid har det vært viktig å beholde instrumentene så like som mulig i de forskjellige rundene med datainnsamlinger. Enkelte mål som var inkludert i den første runden, ble ikke med videre til andre (og tredje) runde. En grunn var at de viste seg å ikke fungere godt nok for NorLAG, en annen var at NorLAG2 til en viss grad ble tilpasset den internasjonale studien Generations and Gender Survey (GGS) som innebar at en rekke nye spørsmål og instrumenter måtte inkluderes i tillegg til de opprinnelige. Ikke alle GGS-målene fra NorLAG2 ble med videre til den tredje runden, noe som særlig gjelder spørsmål som belyser verdier og holdninger.

Nedenfor beskrives forskningsinstrumentene i NorLAG. Det dokumenteres hvor målene er hentet fra, hvilke ledd som er inkludert (med spørsmålsformuleringer og svaralternativer) og hvilke NorLAG-runder de inngår i. I de tilfeller der det er gjort endringer eller justeringer i NorLAG, blir dette omtalt.

Samhold og trygghet i nabolaget (Neighbourhood Collective Efficacy)

Målet Neighbourhood Collective Efficacy er et instrument som måler samhold og trygghet i nabolaget/nærmiljøet. Målet er konstruert av Robert J. Sampson og kolleger og består av to delskalaer – en for «uformell sosial kontroll» og en for «sosial samholdighet og samhold» (tilsammen 10 ledd).

I NorLAG2 og NorLAG3 inngikk to spørsmål som er hentet direkte fra delskalaen om «sosial samholdighet og samhold»: variablene he045 og he046. Videre ble det lagt til to variabler (he047 og he048) som er inspirert av spørsmål om «uformell sosial kontroll», men som ikke er identiske. I tillegg ble det konstruert to spørsmål (variablene he044 og he049) som ikke inngår i det opprinnelige målet til Sampson. Spørsmålene er del av selvutfyllingsskjemaet.

Referanser:

Sampson, R. J., Raudenbush, S. W. & Earls, F. (1997). Neighborhoods and violent crime: A multilevel study of collective efficacy. *Science*, 277(5328): 918–924.
<https://doi.org/10.1126/science.277.5328.918>

Sampson, R. J. (2003). The neighborhood context of well-being. *Perspectives in Biology and Medicine*, 46(3) (supplement summer 2003): S53–S64.
https://scholar.harvard.edu/files/sampson/files/2003_perspectives.pdf

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: I hvilken grad syns du påstandene passer med stedet der du bor?

he045 Folk her har svært ulike holdninger og verdier (hentet fra delskalaen som måler «social cohesion»)

he046 Dette er et miljø med sterkt samhold (hentet fra delskalaen som måler «social cohesion»)

he047 Folk her ville gripe inn hvis de så ungdom gjøre hærverk (inspirert av spørsmål i delskalaen for «informal social control»)

he048 Folk her ville si ifra hvis de så at mindreårige drakk/ruset seg (inspirert av spørsmål i delskalaen for «informal social control»)

Tilleggsspørsmål konstruert for NorLAG:

he044 Jeg føler at jeg hører til på dette stedet

he049 Jeg føler meg trygg når jeg går utendørs her i området om kvelden

Svaralternativer:

Stemmer ikke i det hele tatt / Stemmer nokså dårlig / Stemmer delvis / Stemmer nokså godt / Stemmer helt

12-Item Short Form Survey (SF-12)

SF-12 (eller Short Form 12) er et internasjonalt anerkjent mål på helserelatert livskvalitet slik respondenten opplever at den har vært de siste fire ukene. SF-12 er kortversjonen av SF-36 og består av tolv spørsmål som til sammen måler fysisk og mental helse. I NorLAG har den opprinnelige kortversjonen (SF-12v1) blitt brukt i alle de tre rundene.

Det foreligger en offisiell oppskrift for å omkode svar på enkeltspørsmålene i SF-12 til to indekser som måler henholdsvis fysisk helse (Physical Component Score) og mental helse (Mental Component Score). De aggregerte skårene er standardiserte verdier. Det vil si at de referer til et gjennomsnitt på 50 med et standardavvik på 10. Verdier over 50 indikerer bedre (fysisk/mental) helse enn gjennomsnittet, mens verdier under 50 antyder at egenvurdert (fysisk/mental) helse er dårligere enn snittet.

Referanser:

Ware J., Kosinski, M. & Keller, S. (1996). A 12-Item Short Form Health Survey: Construction of scales and preliminary tests of reliability and validity. *Medical Care*, 34(3), 220–233.
<http://dx.doi.org/10.1097/00005650-199603000-00003>

Rand Health Care. 12-Item Short Form Survey (SF-12). https://www.rand.org/health-care/surveys_tools/mos/12-item-short-form.html

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

hc001 Vil du si at din helse nå stort sett er...
[utmerket / meget god / god / nokså god / dårlig?]

hc002 Er din helse i dag slik at den begrenser deg mye eller litt i å utføre aktiviteter som f.eks. å flytte et bord, støvsuge, gå tur eller drive med hagearbeid?

hc003 Er din helse i dag slik at den begrenser deg mye eller litt i å gå opp trapper flere etasjer?
[Ja, mye / Ja, litt/noe / Nei]

hc004 Har du på grunn av din fysiske helse hatt problemer med daglige gjøremål slik at du har utrettet mindre enn du skulle ønske?

hc005 Har du på grunn av din fysiske helse hatt problemer med å utføre enkelte typer gjøremål?

hc006 Har du på grunn av psykiske problemer hatt vansker med daglige gjøremål slik at du har utrettet mindre enn du skulle ønske?

hc007 Har du på grunn av psykiske problemer ikke utført disse gjøremålene så grundig som vanlig?
[Ja / Nei]

hc008 I løpet av de siste fire ukene, har smerte begrenset deg i dine daglige gjøremål? Har det begrenset deg... [svært mye / mye / en del / litt / ikke i det hele tatt]?

hc009 Hvor stor del av de siste fire ukene har du følt deg rolig og harmonisk?

hc010 Hvor stor del av de siste fire ukene har du vært full av energi?

hc011 Hvor stor del av de siste fire ukene har du følt deg nedfor og trist?

[hele tiden / det meste av tiden / mye av tiden / en del av tiden / litt av tiden / ikke i det hele tatt]

hc012 I løpet av de siste fire ukene, hvor stor del av tiden har din fysiske helse eller psykiske problemer begrenset din sosiale omgang? Har den begrenset deg... [hele tiden / det meste av tiden / mye av tiden / en del av tiden / litt av tiden / ikke i det hele tatt]?

hcpcs12 SF-12 norm-based standardization physical health (indeks)

hcmcs12 SF-12 norm-based standardization mental health (indeks)

De aggregerte skårene i variablene er standardiserte verdier som referer til et gjennomsnitt på 50 (med et standardavvik på 10). Verdier over 50 betyr at helsen er bedre enn snittet, mens verdier under 50 indikerer at den er dårligere.

Diagnoser (ICD-10)

NorLAG2 og NorLAG3 inneholder identiske spørsmål om respondentens selvrapporterte kroniske helseproblemer. Disse har blitt omkodet til ICD-10 kapittelkoder av Statistisk sentralbyrå. ICD-kodeverket er en internasjonal klassifisering av sykdommer og beslektede helseproblemer. ICD-10 er den tiende revisjonen av denne klassifiseringen.

Respondentene fikk følgende innledningsspørsmål: «Har du noen langvarig sykdom, kronisk helseproblem eller varig funksjonshemming?» Deretter ble de gitt muligheten til å oppgi inntil tre sykdommer, kroniske helseproblemer eller funksjonshemminger.

ICD-10 inkluderer syv ulike sykdomsgrupper (kapitlene A–P). I tillegg inngår det kapitler om medfødte misdannelser, deformiteter og kromosomavvik, om symptomer, tegn og unormale medisinske funn og om skader, årsaker til sykdommer og skader (kapitlene Q–Y), samt et eget kapittel for å klassifisere faktorer som har betydning for helse-tilstand og kontakt med helsetjenesten (kapittel Z).

I NorLAG1 foreligger det opplysninger om opptil 2 selvrapporterte diagnoser (omkodet til ICD-10 kapittelkoder) som medfører begrensninger i dagliglivet. Spørsmålet i denne runden ble kun stilt til respondenter som tidligere i intervjuet hadde svart at de opplevde helsebegrensninger (jmf. SF-12). Spørsmålene om diagnoser i NorLAG1 er derfor ikke sammenliknbare med de påfølgende rundene og har av den grunn ikke samme variabelnavn.

Respondentene ble også bedt om å angi hvilket år de ulike sykdommene, kroniske helseproblemene eller funksjonshemmingene hadde oppstått. Dersom «medfødt» har svaret blitt omkodet til fødselsår. Hvis oppstått «de siste 4 uker», har svarene blitt kodet om til intervjuåret.

Referanse:

Kodeverket ICD-10 (og ICD-11). Direktoratet for e-helse. <https://www.ehelse.no/kodeverk/kodeverket-icd-10-og-icd-11>

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

NorLAG1

hc014c/hc015c Du har tidligere svart at du opplever begrensninger i dagliglivet på grunn av din helse. Hvilken sykdom, skade eller lidelse skyldes det? Hvis det er flere, ta med de to som begrenser deg mest.

Variabelen hc014c gjelder den første som ble nevnt og hc015c gjelder den andre. Variablene refererer til hovedkapitlene i ICD-10.

hc021c/hc022c Når fikk du sykdommen, skaden eller lidelsen? [Siste 4 uker / Medfødt / Annet tidspunkt (årstall)]

NorLAG2 og NorLAG3

Innledningsspørsmål:

hc016 Har du noen langvarig sykdom, kronisk helseproblem eller varig funksjonshemming? [Ja / Nei]

Hvis ja, oppgi inntil tre:

hc018c/ hc019c/ hc020c Hvilken sykdom, kronisk helseproblem eller funksjonshemming er dette primært?

Variablene refererer til hovedkapitlene til ICD-10.

hc023c–hc025c Når fikk du denne sykdommen, kroniske helseproblemet eller funksjonshemmingen? [Siste 4 uker / Medfødt / Annet tidspunkt (angi årstall)]

Siden variablene er konstruerte – enten ved klassifisering av de selvrapporterte diagnosene eller ved omkodning av «medfødt» til fødselsår og «siste 4 uker» til intervjuår – slutter variabelnavnene med c (=constructed).

(Instrumental) Activities of Daily Living (IADL og ADL)

IADL (Instrumental Activities of Daily Living) og ADL (Activities of Daily Living) måler hvorvidt respondenten greier seg selv eller trenger hjelp til å utføre ulike aktiviteter i dagliglivet. Hjelpebehov bestemmes ikke bare av respondentens fysiske funksjon, men også av omgivelsene.

IADL dreier seg om mer komplekse aktiviteter som matlaging, husarbeid og bruk av offentlig transportmidler, samt aktiviteter knyttet til innkjøp. ADL refererer til mer personnære aktiviteter i dagliglivet som personlig hygiene, av- og påkledning, spising, forflytning og toalettbesøk.

Siden det finnes mange ulike muligheter for å lage relevante aggregerte (I)ADL skårer, har det ikke blitt laget noen konstruerte skalaer for NorLAG. En mulighet er å lage en skala som måler «Functional limitations» ved å telle antall ganger respondenten svarer «trenger noe hjelp» eller «kan ikke utføre» på de fem IADL-spørsmålene. Det går også an å telle antall ganger respondenten svarer «kan ikke utføre». Skårene på skalaen vil i begge tilfeller gå fra 0 til 5. Tilsvarende kan gjøres for ADL spørsmålene.

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Spørsmålsbatteriet innledes med følgende generelle setning: «Jeg kommer nå til å lese opp noen aktiviteter som du kanskje utfører i løpet av en vanlig dag. Vi ønsker å vite om du vanligvis kan utføre aktiviteten uten hjelp fra andre, med noe hjelp fra andre, eller om du ikke kan utføre aktiviteten. Hvert spørsmål har altså tre svaralternativer».

hc036zz ... handle mat? (IADL)

hc037zz ... gjøre lettere husarbeid som å vaske opp, tørke støv eller re opp senger? (IADL)

hc038zz ... gjøre tyngre husarbeid som å støvsuge, skure (NorLAG1) / vaske (NorLAG2/NorLAG3) gulv eller flytte møbler? (IADL)

hc039zz ... vaske klær? (IADL)

hc040zz ... benytte offentlige transportmidler? (IADL)

hc041zz dusje eller vaske deg (ADL)

hc042zz ... å kle på deg (ADL)

hc043zz ... bevege deg fra seng til stol (ADL)

hc044zz ... spise oppskåret mat (ADL)

hc045zz ... gå på toalettet (ADL)

Svaralternativer: Uten hjelp / Trenger noe hjelp / Kan ikke utføre

Spørsmålene og svarkategoriene i de tre rundene er helt like, men det er noe avvik når det gjelder filtre (dvs. hvem spørsmålene gikk til). Av den grunn er «zz» lagt til variabelnavnene. Dette indikerer at brukere må gjøre noen omkodinger for å få sammenliknbare variabler over tid.

Satisfaction with Life Scale (SWLS)

Satisfaction With Life Scale, som har forkortelsen SWLS (uttales «svells» på norsk), er en veletablert og mye brukt flerleddsskala for subjektiv velvære og tilfredshet med livet. Skalaen, som måler den kognitive eller evaluerende siden av livskvalitet, ble utviklet av Diener og hans studenter på 1980-tallet, og er tilgjengelig på mer enn 20 språk, inkludert norsk.

Målet har fem ledd. I NorLAG er to av spørsmålene inkludert i telefonintervjuet og tre i selvutfyllingsdelen. Den originale versjonen har en 7-delt Likert svarskala som går fra «sterkt uenig» til «sterkt enig». I NorLAG er svaralternativene redusert til fem og går i motsatt retning – fra «svært enig» til «svært uenig». I konstruksjonen av sumskåren er disse snudd slik at jo høyere verdi på variabelen, desto mer tilfreds med livet.

Ett ledd utgikk i NorLAG3 (wb005). Av den grunn er det laget to sumskårer – en som inneholder alle de fem leddene (variabelen wbswlssum5), som er tilgjengelig for NorLAG1 og NorLAG2, og en med fire ledd (wbswlssum4), som er tilgjengelig for alle de tre rundene. Variabelen wbswlssum5 går fra 5 til 25, mens wbswlssum4 går fra 4 til 20.

Referanser:

Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49 (1), 71–75.
https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13

Pavot, W., Diener, E., Colvin, C. R. & Sandvik, E. (1991). Further validation of the Satisfaction With Life Scale: Evidence for the cross-method convergence of well-being. *Journal of Personality Assessment*, 57(1), 149–161.
https://doi.org/10.1207/s15327752jpa5701_17

Norsk referanse:

Vittersø, J. (2009). Satisfaction With Life Scale. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 46(8), 757–758
<https://psykologtidsskriftet.no/oppsummert/2009/08/satisfaction-life-scale>

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

wb001 På de fleste måter er livet mitt nær det ideelle

wb002 Mine livsforhold er utmerkede

wb003 Så langt har jeg fått det viktigste jeg ønsket meg i livet

wb004 Jeg er tilfreds med livet mitt

wb005 Hvis jeg kunne leve livet om igjen, ville jeg ikke forandre på nesten noen ting

Svaralternativer: Svært enig / Nokså enig / Verken eller / Nokså uenig / Svært uenig

wb001, wb002 og sb003 er del av selvutfyllingsdelen mens wb004 og wb005 er inkludert i telefonintervjuet (wb005 utgikk i NorLAG3).

wbswlssum5

Satisfaction with Life Scale – sumskåre (5 ledd)

Dette er en sumskåre basert på alle de fem leddene i Satisfaction With Life Scale (wb001–wb005). Variabelverdiene går fra 5 til 25. Skårene for hvert av de fem leddene har blitt snudd slik at jo høyere verdi på variabelen, desto mer fornøyd med livet. Sumskårevariabelen er tilgjengelig for NorLAG1 og NorLAG2.

wbswlssum4

Satisfaction with Life Scale – sumskåre (4 ledd)

Dette er en sumskåre basert på de første fire (av i alt fem) ledd i Satisfaction With Life Scale (wb001–wb004). Variabelverdiene går fra 4 til 20. Skårene for hvert av de fire leddene har blitt snudd slik at jo høyere verdi på variabelen, desto mer fornøyd med livet. Sumskårevariabelen er tilgjengelig for alle tre NorLAG-runder.

Positive and Negative Affect Schedule (PANAS)

Positive and Negative Affect Schedule (PANAS) er en mye anvendt skala som måler positiv affekt, negativ affekt og emosjonell balanse ved hjelp av ulike positive og negative følelser.

De to delskalaene for henholdsvis positiv og negativ affekt har opprinnelig ti ledd hver. En kortere versjon med fem ledd for positiv og fem ledd for negativ affekt er også mye brukt. Det er denne 10-ledds versjonen som inngår i NorLAG. I tillegg inkluderer NorLAG to ekstra spørsmål fra den opprinnelige 20-ledds versjonen (ett for positiv affekt og ett for negativ effekt).

Ulike studier bruker forskjellige tidsangivelser for de opplevde følelsene (f.eks. her og nå, siste dager eller siste par uker). I NorLAG vises det til de siste to ukene. Det gis fem svaralternativer.

Det er konstruert variabler med gjennomsnittsskåre for de to delskalaene: jo høyere skåre, desto større grad av henholdsvis positiv (wbpanaspos) og negativ affekt (wbpanasneg).

Referanser:

Watson, D., Clark, L. A., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 1063–1070. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.6.1063>

Watson, D. & Clark, L. A. (1999). The PANAS-X: Manual for the Positive and Negative Affect Schedule – Expanded. *The Iowa Research Online*, 8-1-99. <https://doi.org/10.17077/48vt-m4t2>

Mackinnon, A., Jorm, A. F., Christensen, H., Korten, A. E., Jacomb, P. A., & Rodgers, B. (1999). A short form of the Positive and Negative Affect Schedule: Evaluation of factorial validity and invariance across demographic variables in a community sample. *Personality and Individual Differences*, 27(3), 405–416. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(98\)00251-7](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(98)00251-7)

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Nedenfor står en liste over ord som beskriver ulike følelser. I hvilken grad har du hatt hver av disse følelsene i løpet av de siste to ukene?

Positiv affekt:

wb101 Oppglødd

wb103 Begeistret

wb105 Oppmerksom*

wb108 Inspirert

wb111 Målbevisst

wb112 Interessert**

Negativ affekt

wb102 Bekymret

wb104 Oppskaket

wb106 Skremt

wb107 Irritert**

wb109 Nervøs

wb110 Redd

Svaralternativer: Overhodet ikke / Litt / I noen grad / En hel del / I stor grad

wbpanaspos Positiv affekt (PANAS)

Gjennomsnittsskåre for positiv affekt (basert på variablene wb101, wb103, wb105, wb108, wb111, wb112)

wbpanasneg Negativ affekt (PANAS)

Gjennomsnittsskåre for negativ affekt (basert på variablene wb102, wb104, wb106, wb107, wb109, wb110)

* Engelsk: alert. Ordet ble opprinnelig oversatt til «årvåken» for NorLAG1. Dette ble endret til «oppmerksom» i NorLAG2 og NorLAG3 fordi enkelte respondenter hadde problemer med å forstå betydningen av ordet «årvåken».

** wb107 og wb112 er hentet fra den opprinnelige skalaen med 20 ledd.

Center for Epidemiologic Studies Depression scale (CES-D)

Depresjon (dvs. depressive symptomer, ikke klinisk depresjon) er i NorLAG målt med CES-D skalaen som er utviklet av Center for Epidemiologic Studies. Skalaen er en av de mest brukte målene for depresjon i surveyundersøkelser. I NorLAG inngår alle de opprinnelige 20 leddene og med samme svaralternativer som originalen.

De 20 leddene er i hovedsak inkludert i selvutfyllingsdelen. Tre av leddene ble i NorLAG2 og NorLAG3 også stilt i telefonintervjuet, mens i NorLAG1 ble disse kun stilt i telefon. Dette innebærer at det er blitt konstruert ulike variabler for depresjonsskårene:

En sumskåre og en binær depresjonsskåre basert på selvutfylling (med alle 20 ledd) – kun tilgjengelig for NorLAG2 og NorLAG3.

En sumskåre og en binær depresjonsskåre som kombinerer informasjon fra telefon (wb202, wb206, wb211) og selvutfylling (de øvrige 17 variablene) – tilgjengelig for alle tre runder

Variablene for sumskårer går fra 0 til 60, hvor høy verdi indikerer høy grad av depressive symptomer. Ved ubesvart på inntil tre av spørsmålene, benyttes gjennomsnittsverdien for de besvarte spørsmålene som erstatning for missing.

I de binære variablene er skårene 16 og høyere på sumskårevariablene gitt verdien 1 som er vurdert til å indikere klare depressive symptomer. Skårene 15 og lavere har verdien 0. Denne inndelingen er i tråd med Radloff (1977).

Referanser:

Radloff, L. S. (1977). The CES-D scale: A self-report depression scale for research in the general population. *Applied Psychological Measurement*, 1, 385–401.
<https://doi.org/10.1177/014662167700100306>

McDowell, I. (2006). *Measuring health: A guide to rating scales and questionnaires* (3rd ed.). New York: Oxford University Press.

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Kryss av for hvor ofte du har følt det på denne måten i løpet av den siste uka

wb201 Plaget av ting som vanligvis ikke plaget meg

wb202 Hadde dårlig appetitt*

wb203 Var nedstemt tross støtte fra familie og venner

wb204 Følte meg like mye verdt som andre

wb205 Hadde problemer med å konsentrere meg

wb206 Følte meg deprimeret*

wb207 Følte at alt var et ork

wb208 Så lyst på fremtiden

wb209 Tenkte at livet hadde vært mislykket

wb210 Følte meg engstelig

wb211 Sov urolig*

wb212 Følte meg lykkelig

wb213 Var mer taus enn vanlig

wb214 Følte meg ensom

wb215 Folk var uvennlige

wb216 Satte pris på livet

wb217 Gråt

wb218 Følte meg trist

wb219 Følte at folk mislikte meg

wb220 Var initiativløs

Svaralternativer: Aldri eller nesten aldri / litt av tiden / en del av tiden / hele eller nesten hele tiden

* wb202, wb206 og wb211 ble i NorLAG1 kun stilt i selvutfyllingsdelen (postalt skjema). I NorLAG2 og NorLAG3 var spørsmålene inkludert både i telefonintervjuet og i selvutfyllingsskjemaet. Variablene finnes derfor i to varianter – en med suffikset p for post og en med t for telefon.

wbcesdsum CES-D sumskala

Sumskåreskala basert på alle 20 ledd i selvutfyllingsdelen (kun tilgjengelig for NorLAG2 og NorLAG3).

wbcesdkat2 CES-D dikotom depresjonsskåre basert på variabelen «wbcesdsum» (kun tilgjengelig for NorLAG2 og NorLAG3)

wbcesd2sum CES-D sumskala

Sumskåreskala basert på 17 spørsmål fra selvutfyllingsdelen og tre fra telefonintervjuet

wbcesd2kat2 CES-D dikotom depresjonsskåre basert på variabelen «wbcesd2sum».

Personal Mastery Scale

Personal Mastery Scale er en 7-ledd skala som måler en generell holdning til mulighetene for å påvirke egen livssituasjon. Skalaen, som også blir kalt Pearlin Mastery Scale, er et mye brukt mestringsmål og da særlig i større undersøkelser.

I originalversjonen benyttes en 4-punkt Likert svarskala, fra «svært uenig» til «svært enig» uten en nøytral mellomkategori. I NorLAG er en slik mellomkategori lagt til («verken enig eller uenig»). Merk at svaralternativene i NorLAG går i motsatt retning enn originalen. I konstruksjonen av sumskårer har disse derfor blitt snudd slik at jo høyere sumskåre, desto høyere grad av mestring.

Spørsmålene til Personal Mastery Scale har i NorLAG vært delt mellom telefonintervju og selvutfyllingsskjema med noe ulik fremgangsmåte i de tre rundene med datainnsamling. Det er derfor laget to forskjellige sumskårer. Den ene («wbmasterysum») er tilgjengelig for alle tre runder og er basert på fem ledd fra selvutfyllingsdelen og ett fra telefonintervjuet. Siden ett spørsmål ble utelatt i NorLAG3 er denne sumskåren basert på seks ledd og ikke sju som i originalversjonen. Variabelen «wbmastptsum» inneholder derimot alle de sju leddene, men er kun tilgjengelig for NorLAG1 og NorLAG2.

Referanse:

Pearlin, L. J. & Schooler, C. (1978). The structure of coping. *Journal of Health and Social Behavior*, 19, 2–21. <https://doi.org/10.2307/2136319>

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Hvor enig eller uenig er du når du tenker på deg selv nå for tiden

wb301 Jeg har lite kontroll over det som hender meg*

wb302 Hva som kommer til å hende meg i framtiden er først og fremst avhengig av meg selv *

wb303 Noen av de problemene jeg har, kan jeg rett og slett ikke løse

wb304 Det er lite jeg kan gjøre for å forandre sider ved livet mitt som er viktige

wb305 Stilt overfor problemer i livet mitt føler jeg meg ofte hjelpeløs

wb306 Noen ganger føler jeg det som om jeg bare blir dyttet hit og dit her i livet

wb307 Hvis jeg virkelig bestemmer meg, kan jeg gjøre nesten hva som helst

Svaralternativer: Svært enig / Nokså enig / Verken enig eller uenig / Nokså uenig / Svært uenig

* Variablene finnes i to varianter – en med suffikset t for telefonversjonen og en med p for postalt skjema (selvutfylling).

wbmasterysum Sumskåre for Personal Mastery Scale (6 ledd)

Sumskårevariabelen er basert på seks av de sju leddene i Personal Mastery Scale – fem ledd fra selvutfyllingsdelen (wb303–wb307) og ett ledd fra telefonintervjuet (wb301). Skårene i wbmasterysum varierer fra 6 til 30. Variabelen er tilgjengelig for alle tre runder.

wbmastptsum Sumskåre for Personal Mastery Scale (7 ledd)

Sumskårevariabelen wbmastptsum inneholder alle de sju leddene i Personal Mastery Scale (wb303–wb307 fra selvutfyllingsskjemaet og wb301–wb302 fra telefon). Skårene i wbmastptsum varierer fra 7 til 35. Siden ett av leddene (wb302) ikke var inkludert i NorLAG3, er denne variabelen kun tilgjengelig for NorLAG1 og NorLAG2.

Control beliefs

I NorLAG1 var det med noen spørsmål om kontroll hentet fra BASE-studien (Berlin Aging Study). Originalversjonen har 14 ledd og bruker en 5-punkt Likert skala for svaralternativer som går fra «stemmer overhodet ikke for meg» til «stemmer svært godt for meg». I NorLAG ble seks av de 14 leddene valgt ut og svaralternativene ble endret til en skala som går fra «svært enig» til «svært uenig» (motsatt av originalen).

De utvalgte leddene måler «Internal control beliefs over desirable outcomes» (wb308, wb310), «Internal control beliefs over undesirable outcomes» (wb309, wb311), «External control beliefs in powerful others» (wb313) og «External control beliefs in chance» (wb312). Det er ikke blitt laget noen samlet indeks.

Referanser:

Smith, J. & Baltes, P. B. (1999). Trends and psychological functioning in very old age. I P. B. Baltes & K. U. Mayer (red.) *The Berlin Aging Study. Ageing from 70 to 100* (197–226). Cambridge University Press.

Gerstorf, D. et al. (2019). Cohort differences in adult-life trajectories of internal and external control beliefs: A tale of more and better maintained internal control and fewer external constraints. *Psychology and Aging*, 34(8): 1090–1118. <https://doi.org/10.1037/pag0000389> (se vedlegg for beskrivelse av de ulike leddene).

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Hvor enig eller uenig er du når du tenker på deg selv nå for tiden?

wb308 Når jeg får det slik jeg vil, er det vanligvis fordi jeg har jobbet hardt for det

wb309 Hvis jeg har problemer i livet, er det jeg selv som har skapt dem

wb310* Jeg kan selv sørge for at det går bra med meg

wb311* Det er min feil når noe går galt i livet mitt

wb312 Jeg føler ofte at jeg ikke har innflytelse over det som går dårlig i livet mitt

wb313 Det som er positivt i livet mitt er andre menneskers fortjeneste

* Stilt i telefonintervju, de øvrige var del av selvutfyllingsskjemaet.

Selective Optimization with Compensation (SOC)

NorLAG1 inkluderte ni ledd fra en større skala, brukt i Berlin Aging Study (BASE), som måler mestring av livsendringer gjennom seleksjon, optimalisering og kompensering. Det opprinnelige målet har 48 ledd, men det har også blitt laget en 12-leddsversjon (hvor flesteparten av de ni leddene i NorLAG inngår). Det skilles mellom det som kalles «elective selection» og «loss-based selection». De tre leddene som belyser seleksjon i NorLAG, er alle fra «elective selection» (wb316, wb319, wb322). Optimalisering er dekket gjennom wb317, wb320 og wb323), mens wb318, wb321 og wb324 handler om kompensering.

Referanse:

Baltes, P. B., Baltes, M., Freund, A. M., & Lang, F. (1999). *The measurement of selection, optimization, and compensation (SOC) by self-report*. Berlin: Max Planck Institute for Human Development. <https://dlc.mpdl.mpg.de/dlc/view/escidoc:33564/recto-verso>

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

wb316 Tar ting som de kommer vs vurderer nøye hva som er viktig

wb317 Legger mye innsats i å nå et mål vs foretrekker å vente og se om ting ordner seg av seg selv

wb318 Bryr seg ikke så mye om det når noe ikke går så bra vs ser etter hvordan andre gjør det når noe ikke går så bra

wb319 Konsentrerer seg alltid om det som er viktigst der og da vs holder alltid på med mange ting på en gang

wb320 Tenker nøye på hvordan planer best kan realiseres vs tenker ikke så mye på hvordan ens planer kan realiseres, men bare gjør det

wb321 Ber andre om å gjøre det for seg når noe ikke går så bra som før vs vil ikke bry andre når noe ikke går så bra som før

wb322 Konsentrerer sin innsats om noen få ting vs deler seg mellom mange ting

wb323 Gir opp nokså raskt når ikke lykkes med det som er planlagt vs fortsetter med det som er planlagt til det lykkes

wb324 Prøver å finne andre måter å få det til på når noe ikke går så bra som før vs aksepterer det når noe ikke går så bra som før

The Loneliness Scale

For å måle ensomhet er det i NorLAG inkludert utvalgte ledd fra The Loneliness Scale. Instrumentet er utviklet av Jenny de Jong Gierveld og brukes i LASA (Longitudinal Aging Study Amsterdam).

Den originale ensomhetsskalaen har 11 ledd, men det er også laget en kortere versjonen med seks ledd – The Short Loneliness Scale. Hele denne kortversjonen er inkludert i NorLAG2. I NorLAG1 og NorLAG3 er kun ett av leddene fra kortversjonen med. I tillegg er det i alle tre runder også med to ledd fra den originale 11-ledds versjonen.

The Short Loneliness Scale favner både emosjonell og sosial ensomhet. Emosjonell ensomhet handler om fravær av intime relasjoner, mens sosial ensomhet er knyttet til fravær av et bredere sosialt nettverk.

Svaralternativene i NorLAG følger ikke det opprinnelige med tre svaralternativer (nei / mer eller mindre / ja). Istedenfor benyttes samme alternativer som i flere av de andre skalaene som er inkludert i studien – det vil si en fempunkts Likert skala som går fra «svært enig» til «svært uenig» (via «verken enig eller uenig»).

I tillegg til spørsmål fra The Loneliness Scale, er det i alle rundene av NorLAG også med et enkeltspørsmål om ensomhet (wb409 – stilt i telefonintervjuet i alle tre runder, samt i postskjemaet i NorLAG2). I tillegg inneholder også depresjonsskalaen CES-D et spørsmål som belyser ensomhet (wb214).

Referanser:

De Jong Gierveld, J. & van Tilburg, T. (1999). *Manual of the loneliness scale*. Amsterdam: Vrije Universiteit, Department of Social Research Methodology.

http://home.fsw.vu.nl/tg.van.tilburg/manual_loneliness_scale_1999.html

De Jong Gierveld, J. & van Tilburg, T. (2006). A 6-Item Scale for Overall, Emotional, and Social Loneliness: Confirmatory Tests on Survey Data. *Research on Aging*, 28(5): 582–598.

<https://doi.org/10.1177/0164027506289723>

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Hvor enig er du i utsagnet...

wb401 Det er mange jeg kan stole helt og fullt på

wb402 Det er mange jeg kan støtte meg til hvis jeg har problemer

wb403 Jeg opplever en generell følelse av tomhet

wb404 Jeg savner å ha mennesker rundt meg

wb405 Jeg føler meg ofte avvist

wb406 Jeg er nært knyttet til mange nok mennesker

wb407 Jeg savner å ha en virkelig nær venn

wb408 Min vennskapskrets er for liten

wblone3items The loneliness scale – tre ledd
Additiv sumskåre basert på variablene wb401, wb407 og wb408. Skåren går fra 3 til 15 (=høy grad av ensomhet) (tilgjengelig for alle tre runder).

wblones Short loneliness scale
Variabelen er konstruert ved å telle de som sier seg enige (wb403, wb404, wb405) og uenige (wb401, wb402, wb406). Som i originalversjonen, regnes midtpunktet (verken eller) med i denne skalaen som går fra 0 «No loneliness» til 6 «Severe loneliness». Variabelen er kun tilgjengelig for NorLAG2.

wblonescats Loneliness dichotomy
Dikotom variabel basert på wblones der verdiene 0-1 er kodet til 0 «Not lonely» og verdiene 2-6 til 1 «Lonely». Kun tilgjengelig for NorLAG2.

wblonesemos Short emotional loneliness scale
Variabelen er konstruert ved å telle de som sier seg enige i at de er emosjonelt ensomme (wb403, wb404, wb405). Kun tilgjengelig for NorLAG2.

wblonesocs Short social loneliness scale
Variabelen er konstruert ved å telle de som sier seg uenige i variablene wb401, wb402, wb406. Kun tilgjengelig for NorLAG2.

wblonesmean Short loneliness scale – mean
Gjennomsnittsskåre for variablene i The Short Loneliness Scale (wblones). For de to høyeste verdier er leddene er slått sammen fordi relativt få befinner seg i disse gruppene. Kun tilgjengelig for NorLAG2.

wbmlones Antall missing Short Loneliness Scale
Variabelen teller antall missing på The Short Loneliness scale (wblones). Kun tilgjengelig for NorLAG2.

The Hopkins Symptom Checklist (HSCL)

Angst blir i NorLAG målt gjennom fem ledd fra The Hopkins Symptom Checklist. Instrumentet har ulike versjoner (avhengig av antall ledd). En mye brukt 25-ledds versjon (HSCL-25) har blitt anvendt i flere tidligere norske helse- og levekårsundersøkelser (bl.a. i Samordnet levekårsundersøkelse i 2005).

HSCL-25 inneholder ti ledd for angstsymptomer (del I) og 15 for depressive symptomer (del II). De ti angst-leddene tilsvarer de som måler angst i den omfattende 90-leddsversjonen for HSCL. Fem av disse leddene ble valgt ut for NorLAG (selvutfylling). Svarkategoriene som brukes er de samme som i originalversjonen.

Referanser:

Leonard R. Derogatis, Ronald S. Lipman, Karl Rickels, E. H. Uhlenhuth, Lino Covi (1974). The Hopkins Symptom Checklist (HSCL): A self-report symptom inventory. *Behavioural Science*, 19(1): 1–15.

Lipman, R. S., Covi, L. & Shapiro, A. K. (1979). The Hopkins Symptom Checklist (HSCL). Factors derived from the HSCL-90. *Journal of Affective Disorders*, 1(1): 9–24. [https://doi.org/10.1016/0165-0327\(79\)90021-1](https://doi.org/10.1016/0165-0327(79)90021-1)

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Hvor mye har du vært plaget av hvert enkelt problem de siste to ukene?

wb501 Nervøsitet, indre uro

wb502 Plutselig frykt uten grunn

wb503 Mye bekymret eller urolig

wb504 Så rastløs at det er vanskelig å sitte stille

wb505 Anfall av angst eller panikk

Svaralternativer: Ikke plaget / Litt plaget / Ganske mye plaget / Veldig mye plaget

wbhsc15mean Gjennomsnittsskåre for angst HSCL Skåre som angir gjennomsnittlig verdi på de fem variablene fra angstdelen til The Hopkins Symptom Checklist. Skalaen går fra 1 (ingen angstproblemer) til 4 (store angstproblemer).

Purpose in Life

Purpose in life er en av seks delskalaer som inngår i Psychological Well-Being skalaen utviklet av Ryff. De ulike delskalaene finnes i versjoner med mellom tre og 20 ledd og i NorLAG benyttes den korte versjonen med tre ledd.

I originalen benyttes en 6-delt vurderingsskala fra «helt uenig» til «helt enig», mens NorLAG har fem svaralternativer (fra «svært enig» til «svært uenig»).

Referanse:

Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? – Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069–1081. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.57.6.1069>

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

wb601* Jeg tar en dag om gangen og tenker ikke mye på fremtiden

wb602 Noen går igjennom livet uten mål og mening, men jeg er ikke en av dem

Wb603 Noen ganger føler jeg det som om jeg har gjort det som er å gjøre i livet

Svaralternativer: Svært enig / Nokså enig / Verken enig eller uenig / Nokså uenig / Svært uenig

* Stilt i telefonintervjuet, de øvrige to spørsmålene var del av selvutfyllingsskjemaet

Big Five

Mye forskning har vist at personlighetstrekk har en tendens til å fordele seg langs fem dimensjoner – de såkalte «Big Five». Disse dimensjonene er brede og favner mange fasetter av trekk som det er vanskelig å finne helt dekkende navn til. På engelsk har de fleste falt ned på følgende: I: Extraversjon (ekstraversjon, utadvendthet, dominans.), II: Agreeableness (varme, menneskevennlighet), III: Conscientiousness (pliktoppfyllenhet, kontroll, samvittighetsfullhet), IV: Neuroticism (nervøsitet, negative følelser, eller motsatt: emosjonell stabilitet) og V: Openness to experience (åpenhet, åpenhet overfor inntrykk).

Det finnes mange tester og skalaer som måler disse fem faktorene – de aller fleste svært omfattende. Et kortere instrument ble derfor valgt i NorLAG. I NorLAG1 ble det brukt et mål med 20 spørsmål, dvs. 20 adjektivpar (eks. uvennlig-vennlig) som respondentene skulle ta stilling til i hvilken grad passet. Instrumentet er utviklet av Harald Engvik og kalles «Big Five på norsk».

I NorLAG2 ble dette målet byttet ut med en norsk kortutgave av BFI-44 (Big Five Inventory). Denne kortversjonen er laget og testet ut av Clausen og Engvik (2011) og består av 20 ledd. Samme mål ble også brukt i NorLAG3. Denne kortversjonen kalles BFI-20-N. Respondentene tar her stilling til i hvilken grad ulike påstander passer best for hvordan de vanligvis er (istedenfor å måtte forholde seg til beskrivende dikotomier som i NorLAG1).

For begge instrumentene måles hvert av de fem personlighetstrekkene ved hjelp av 4 ledd. Sumskårevariablene går fra 4 til 28 for hvert trekk.

Referanser:

Engvik, H. (1993). «Big five» på norsk. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 30(9): 884–896.

Engvik, H. & Føllesdal, H. (2005). The Big Five Inventory på norsk. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 42: 128–129.

<https://psykologtidsskriftet.no/oppsummert/2005/02/big-five-inventory-pa-norsk>

Engvik, H. & Clausen, S-E. (2011). Norsk kortversjon av Big Five Inventory (BFI-20). *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 48: 869–872.

<https://psykologtidsskriftet.no/oppsummert/2011/09/norsk-kortversjon-av-big-five-inventory-bfi-20>

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

NorLAG1 (Big Five på norsk)

Innledning: Nedenfor ser du en rekke ordpar som i større eller mindre grad kjennetegner mennesker. Mellom hvert av ordene står syv ruter. Kryss av i den ruten som passer best for deg slik du vanligvis er

pc001 Varm – Kald

pc002 Passiv – Aktiv

pc003 Velorganisert – Ikke organisert

pc004 Bekymret – Ubekymret

pc005 Original – Tradisjonell

pc006 Kynisk – Ikke kynisk

pc007 Pratsom – Ikke pratsom

pc008 Ustrukturert – Strukturert

pc009 Ikke hårsår – Hårsår

pc010 Fantasifull – Ikke fantasifull

pc011 Omsorgsfull – Ikke omsorgsfull

pc012 Ikke dominerende – Dominerende

pc013 Planmessig – Ikke planmessig

pc014 Nervøs – Ikke nervøs

pc015 Ikke kreativ – Kreativ

pc016 Uvennlig – Vennlig

pc017 Utadvendt – Innadvendt

pc018 Ikke disiplinert – Disiplinert

pc019 Anspent – Ikke anspent

pc020 Uoppfinnsom – Oppfinnsom

pcbigfag Big Five Agreeableness (Big five på norsk)
Sumskåre basert på leddene pc001, pc006, pc011 og pc016.

pcbigfex Big Five Extraversjon (Big five på norsk)
Sumskåre basert på leddene pc002, pc007, pc012 og pc017.

pcbigfco Big Five Conscientiousness (Big five på norsk)
Sumskåre basert på leddene pc003, pc008, pc013 og pc018.

pcbigfne Big Five Neuroticism (Big five på norsk)
Sumskåre basert på pc004, pc009, pc014 og pc019.

pcbigfop Big Five Openness to experience (Big five på norsk)
Sumskåre basert på pc005, pc010, pc015 og pc020.

Big Five forts.

NorLAG2 og NorLAG3 (BFI_20_N)

Innledning: Nedenfor finner du en rekke påstander som passer mer eller mindre godt for ulike mennesker. Kryss av i den ruten som passer best for deg slik du vanligvis er

(1=Passer ikke, 7=Passer helt)

pc021 Er pratsom

pc022 Kan være kald og fjern

pc023 Gjør en grundig jobb

pc024 Er deprimert, nedtrykt

pc025 Er original, kommer med nye ideer

pc026 Har en tendens til å være stillferdig

pc027 Er hjelpsom og uegoistisk overfor andre

pc028 Har en tendens til å være ustrukturert

pc029 Er avslappet, takler stress godt

pc030 Har livlig fantasi

pc031 Er utadvendt og sosial

pc032 Kan noen ganger være uhøflig

pc033 Legger planer og følger dem opp

pc034 Bekymrer meg mye

pc035 Liker å tenke, leke med ideer

pc036 Kan være sjenert og hemmet

pc037 Er hensynsfull og vennlig overfor de fleste

pc038 Kan være uforsiktig

pc039 Blir lett nervøs

pc040 Har få kunstneriske interesser

pcbigfa Big Five Agreeableness (BFI_20_N)
Sumskåre basert på pc022, pc027, pc032 og pc037

pcbigfe Big Five Extraversion (BFI_20_N)
Sumskåre basert på pc021, pc026, pc031 og pc036

pcbigfc Big Five Conscientiousness (BFI_20_N)
Sumskåre basert på pc023, pc028, pc033 og pc038

pcbigfn Big Five Neuroticism (BFI_20_N)
Sumskåre basert på pc024, pc029, pc034 og pc039

pcbigfo Big Five Openness to experience (BFI_20_N)
Sumskåre basert på pc025, pc030, pc035 og pc040

The Self-Esteem Scale

Rosenbergs Self-Esteem Scale (på norsk kalt selvfølelesskala) er det internasjonalt mest brukte instrumentet for å måle generell selvfølelse, nærmere bestemt den følelsesmessige vurderingen av å være verdifull og viktig (von Soest, 2005).

Skalaen har ti ledd – fem som er positivt formulert og fem som er negativt formulert. Originalversjonen har fire svaralternativer, mens det i NorLAG benyttes fem (fra 1 «svært enig» til 5 «svært uenig») ved at en nøytral midtkategori er lagt til. Seks av spørsmålene var i selvtvillingsskjemaet (pc01–pc046), mens de resterende fire var del av telefonintervjuet. I NorLAG3 ble disse fire tatt ut, slik at det i denne runden kun er de seks leddene fra selvtvillingsskjemaet som er inkludert.

Referanser:

Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton NJ: University press.

von Soest, T. (2005). Rosenbergs selvfølelesskala: Validering av en norsk oversettelse. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 42: 226–228.

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Hvor enig eller uenig er du (i utsagnene) når du tenker på deg selv nå for tiden?

pc041 Jeg har mange gode egenskaper

pc042 Alt i alt har jeg en tendens til å føle meg nokså mislykket

pc043 Jeg får til ting like godt som de fleste andre mennesker

pc044 Jeg har en positiv oppfatning av meg selv

pc045 Iblant føler jeg virkelig at jeg ikke duger til noe

pc046 Jeg skulle ønske jeg hadde mer respekt for meg selv

pc047 Jeg føler meg like verdifull som andre mennesker

pc048 Jeg synes ikke jeg har mye å være stolt av

pc049 Jeg er stort sett fornøyd med meg selv

pc050 Av og til føler jeg meg helt verdiløs

Svaralternativer: Svært enig / Nokså enig / Verken enig eller uenig / Nokså uenig / Svært uenig

The Self-Esteem Scale forts.

pcsesmean Sumskåre Self-Esteem Scale (10 ledd) Sumskåre basert på ti ledd (kombinasjon av telefon og selvutfylling). Kun de med gyldig verdi på alle variablene er inkludert. Alle variablene er kodet slik at høyeste verdi indikerer god selvfølelse. Skårene går fra 10 (lav) til 50 (høy selvfølelse).

pcsesmean2 Sumskåre Self-Esteem Scale (6 ledd) Sumskåre basert på 6 ledd (selvutfylling). Kun de med gyldig verdi på alle variablene er inkludert. Alle variablene er kodet slik at høyeste verdi indikerer god selvfølelse. Skårene går fra 6 (lav) til 30 (høy selvfølelse).

Bem Sex-Role Inventory

Kjønnsrolletypiske væremåter måles med 12 ledd fra kortversjonen av «Bem Sex-Role Inventory» (BSRI). Denne versjonen (short form) har 30 ledd som er halvparten av antallet i det opprinnelige BSRI-instrumentet.

Målet har et likt antall maskuline, feminine og kjønnsnøytrale ledd. I NorLAG er det inkludert seks maskuline ledd og seks feminine ledd. Originalversjonen har sju svaralternativer (en sju-trinns vurderingsskala), mens i NorLAG er det fem svarkategorier (fra «stemmer ikke i det hele tatt» til «stemmer helt»). Spørsmålene er del av selvutfyllingsskjemaet.

Det er konstruert to gjennomsnittsskåre – en for femininitet og en for maskulinitet. Skårene er beregnet for de som har svart på minst fem av de seks spørsmålene. Manglende verdi er erstattet med gjennomsnittet.

Referanse:

Bem. S. L. (1981). *Bem Sex-Role Inventory. Professional manual*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologist Press.

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Nedenfor ser du en liste over egenskaper folk kan ha. Hvor godt stemmer dette for deg?

pc051 Pågående

pc052 Forståelsesfull

pc053 Har lederegenskaper

pc054 Hengiven

pc055 Trøster gjerne andre

pc056 Forsvarer mine meninger

pc057 Viser medfølelse

pc058 Villig til å ta sjanser

pc059 Øm

pc060 Selvhevdende

pc061 Følsom for andres behov

pc062 Viljesterk

Svaralternativer: Stemmer ikke i det hele tatt / Stemmer nokså dårlig / Stemmer delvis / Stemmer nokså godt / Stemmer helt

pcbemfem Bem Sex-Role Inventory: femininitet Gjennomsnittsskåre for de 6 femininitetsleddene (pc052, pc054, pc055, pc057, pc059, pc061). Skalaen går fra 1 til 5 (toppskåre for femininitetsleddene).

pcbemmas Bem Sex-Role Inventory: maskulinitet Gjennomsnittsskåre for de 6 maskulinitetsleddene (pc051, pc053, pc056, pc058, pc060, pc062). Skalaen går fra 1 til 5 (toppskåre for maskulinitetsleddene).

Familiesolidaritet

Spørsmål om forholdet mellom medlemmene i familien bygger på modellen for intergenerasjonell solidaritet utviklet av Vern Bengtson og hans kolleger. Modellen består av ulike dimensjoner for solidaritet: *struktur* (eks. antall familiemedlemmer, geografisk avstand), *assosiasjon* (kontakt), *affekt* (følelsesmessig nærhet), *konsensus* (enighet), *funksjonell solidaritet* (utveksling av hjelp og støtte) og *normativ solidaritet* (familieorienterte holdninger). *Konflikt* har blitt lagt til i en senere formulering av modellen. Spørsmålene i NorLAG belyser de ulike solidaritetsdimensjonene, men er ikke direkte hentet (eller oversatt) fra de originale formuleringene.

Solidaritetsmodellen er konstruert for relasjoner på tvers av generasjonene, med særlig fokus på båndet mellom foreldre og voksne barn. I NorLAG stilles flere av spørsmålene også for forholdet til ektefelle/partner.

Referanser:

Bengtson, V. L. & Roberts, R. E. L. (1991). Intergenerational solidarity in aging families: an example of formal theory construction. *Journal of Marriage and the Family*, 53: 856–870. <https://doi.org/10.2307/352993>

Silverstein, M. & Bengtson, V. L. (1997). Intergenerational solidarity and the structure of adult child-parent relationships in American families. *American Journal of Sociology*, 103: 429–460. <https://doi.org/10.1086/231213>

Struktur

Spørsmål om sammensettingen av husholdet inngår i husholdsboksen (se s. 40). Antall familiemedlemmer utover husholdet kan summeres opp ved hjelp av spørsmål om mor/far lever og om IO har partner, samt barn, barnebarn og søsken (antall).

Geografisk avstand til respondentens foreldre og voksne barn er målt ulikt i de tre rundene. I NorLAG1 og NorLAG3 ble spørsmålene stilt i telefonintervjuet, mens i NorLAG2 ble opplysningene hentet fra Grunneiendom-Adresse-Bygningsregisteret (GAB).

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

NorLAG1:

ch011–ch018 (inntil 8 barn) } Hvor langt unna bor
pr300 (mor), **pr303** (far) } han/hun/mor/far?

Svaralternativer: Nærmeste nabo / Mindre enn 2 km / 2–10 km / 1–5 mil / Mer enn 5 mil

NorLAG2

ch019 (nærmeste voksne barn) } Avstand beregnet
ch020 (eldste voksne barn) } ut fra registerdata
pr301 (mor), **pr304** (far)

NorLAG3

ch021–ch028 (inntil 8 barn) } Omtrent hvor langt
pr302 (mor), **pr305** (far) } unna bor [barns navn],
pr306 (foreldre) } mor, far, foreldre?

Svaralternativer: Nærmeste nabo / Mindre enn 2 km / 2–10 km / 11–50 km / 51–100 km / Mer enn 100 km / Bor i utlandet

Assosiasjon

I NorLAG1 ble det spurt både om samvær og om kontakt med barn per telefon/e-post o.l. mens i NorLAG2 og NorLAG3 ble det kun spurt om samvær. I de to siste rundene ble spørsmål om samvær stilt for hvert enkelt barn, til forskjell fra NorLAG1 der spørsmålene om henholdsvis samvær og kontakt gjaldt for alle barna samlet. Også for foreldre ble det i NorLAG1 stilt spørsmål om samvær og kontakt med mor/far samlet. I NorLAG2 og NorLAG3 ble spørsmål om samvær stilt separat for mor og far. I den siste runden ble det også spurt om annen type kontakt (telefon, skype, e-post o.l.) med henholdsvis mor og far.

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

NorLAG1:

ch030 Omtrent hvor ofte har du vært sammen med minst ett av barna (din sønn/datter hvis 1 barn)?

pr130 Omtrent hvor ofte har du vært sammen med foreldrene dine?

ch031 Omtrent hvor ofte har du vært i kontakt med minst ett av barna (din sønn/datter hvis 1 barn)?

pr131 Hvor ofte har du vært i kontakt med foreldrene dine?

Svaralternativer: Daglig / Ukentlig / Månedlig / Noen ganger i året / Ikke de siste 12 månedene

Familiesolidaritet (assosiasjon) forts.

NorLAG2

ch032 Er du sammen med [BARN 1] ukentlig, månedlig, årlig eller sjeldnere?

ch033 Omtrent hvor mange ganger er dere sammen per [uke/måned/år]?

ch034–ch047 (tilsvarende for barn 2 til barn 8)

pr131 Er du sammen med din mor ukentlig, månedlig, årlig eller sjeldnere?

pr132 Omtrent hvor mange ganger er dere sammen per [uke/måned/år]?

pr136 Er du sammen med din far ukentlig, månedlig, årlig eller sjeldnere?

pr137 Omtrent hvor mange ganger er dere sammen per [uke/måned/år]?

NorLAG3

ch051–ch058 Omtrent hvor ofte er du sammen med ham/henne? [BARN 1–BARN 8]

pr134 Hvor ofte er du sammen med din mor?

pr134 Hvor ofte er du i kontakt med henne per telefon, skype, e-post o.l.?

pr138 Hvor ofte er du sammen med din far?

pr139 Hvor ofte er du i kontakt med ham per telefon, skype, e-post o.l.?

Svaralternativer: Daglig / Flere ganger i uken / En gang i uken / Flere ganger i måneden / En gang i måneden / Noen ganger i året / Sjeldnere / Aldri

Affekt, konsensus og konflikt

Spørsmålene som belyser følelsesmessig nærhet, enighet og konflikt dreier seg overordnet om vurdering av kvaliteten på relasjonen til henholdsvis partner, mor, far og barn. Antallet spørsmål som er stilt varierer fra runde til runde: i NorLAG1 inngår sju spørsmål (for barn var spørsmålene delt mellom telefonintervju og selvutfyllingsskjema) mens NorLAG2 inkluderer fire spørsmål. I tillegg ble det stilt spørsmål om forholdet alt i alt. I NorLAG3 er det kun dette siste spørsmålet som er med.

I NorLAG1 ble spørsmålene stilt om henholdsvis eldste og yngste barn. I NorLAG2 gjaldt spørsmålene kun eldste barn. I NorLAG3 ble det kun spurt om forholdet alt i alt, men da for samtlige barn.

Svaralternativer (grad av enighet med utsagnene) ble endret i NorLAG2 for å samsvare med GGS. Mens det i NorLAG1 var fem alternativer – fra «svært enig» til «svært uenig» (med en nøytral midtkategori) – har NorLAG2 og NorLAG3 en svarskala fra 0 til 10.

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

NorLAG1

ch060 (eldste barn)

ch068 (yngste barn)

pa315 (partner)

pr140 (mor)

pr154 (far)

Vi tenker likt om hva som er viktig i livet

ch061 (eldste barn)

ch069 (yngste barn)

pa316 (partner)

pr141 (mor)

pr155 (far)

Vi har ofte konflikter

ch062 (eldste barn)

ch070 (yngste barn)

pa317 (partner)

pr143 (mor)

pr157 (far)

Han/hun kritiserer meg ofte*

ch063 (eldste barn)

ch071 (yngste barn)

pa318 (partner)

pr142 (mor)

pr156 (far)

Han/hun forstår meg når jeg har problemer*

ch065 (eldste barn)

ch073 (yngste barn)

pa319 (partner)

pr144 (mor)

pr158 (far)

Vi går dårlig sammen

ch066 (eldste barn)

ch074 (yngste barn)

pa320 (partner)

pr145 (mor)

pr159 (far)

Vi har et svært nært forhold

ch064 (eldste barn)

ch072 (yngste barn)

pa321 (partner)

pr146 (mor)

pr160 (far)

Han/hun er til stor praktisk hjelp*

* Stilt i postalt skjema for eldste og yngste barn.

Svaralternativer: Svært enig / Nokså enig / Verken eller / Nokså uenig / Svært uenig

ch067 (eldste barn)

ch075 (yngste barn)

pa322 (partner)

pr147 (mor)

pr161 (far)

Hvordan vil du alt i alt beskrive forholdet til [ditt eldste/yngste barn, partner, din mor/far]

Svaralternativer: Utmerket / Meget godt / Godt / Nokså godt / Dårlig

Familiesolidaritet (affekt, konsensus, konflikt) forts.

NorLAG2

Intro: Tenk på forholdet du har til [ditt eldste barn, din samboer/partner, din mor/far]. På en skala fra 0 til 10, hvor 0 er «svært uenig» og 10 er «svært enig», hvor enig er du i påstanden ...

ch076 (eldste barn) pa325 (partner) pr148 (mor) pr162 (far)	Vi tenker likt om hva som er viktig i livet
ch077 (eldste barn) pa326 (partner) pr149 (mor) pr163 (far)	Vi har ofte konflikter
ch078 (eldste barn) pa327 (partner) pr150 (mor) pr164 (far)	Han/hun kritiserer meg ofte*
ch079 (eldste barn) pa328 (partner) pr151 (mor) pr165 (far)	Han/hun forstår meg når jeg har problemer*

ch080 På en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyr «ikke fornøyd i det hele tatt» og 10 betyr «svært fornøyd», hvor fornøyd er du alt i alt med forholdet til [eldste barn]?

NorLAG2 og NorLAG3

pa329 (partner)
pr152 (mor)
pr166 (far)

På en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyr «ikke fornøyd i det hele tatt» og 10 betyr «svært fornøyd», hvor fornøyd er du med forholdet til din [samboer/ partner, mor/far]?

NorLAG3

ch081–ch088 På en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyr «ikke fornøyd i det hele tatt» og 10 betyr «svært fornøyd», hvor fornøyd er du med forholdet til [BARN 1–BARN 8]?

Funksjonell solidaritet

Spørsmål og hjelp og støtte mellom generasjonene i familien er stilt noe ulikt i de tre rundene med NorLAG. Spørsmål om personlig pleie inngår hovedsakelig i modulen som omhandler helse og omsorg. Andre typer hjelp, som praktisk hjelp og emosjonell og økonomisk støtte, er plassert i Familie og nettverksmodulen.

Siden omfanget av variabler som omhandler hjelp og støtte er stort, gjengis ikke alle spørsmåls- og svarformuleringer her. Spørsmålene gjelder ikke bare for hjelp/støtte til og fra de ulike familiegenerasjonene. Flere av dem ble stilt slik at respondentene i telefonintervjuet (NorLAG2 og NorLAG3) ble bedt om å nevne inntil fem ulike personer de hadde hjulpet eller mottatt hjelp fra. Det ble her skilt mellom mor og far, datter og sønn, jente-barnebarn og gutte-barnebarn, svigerdatter og svigersønn osv. (til sammen 38 ulike svaralternativer). Spørsmål om praktisk hjelp og personlig pleie i telefonintervjuet (NorLAG2 og NorLAG3) dreier seg om jevnlig (minst månedlig) hjelp i løpet av de siste 12 månedene. I selvtillingssskjemaet (NorLAG1 og NorLAG3) ble de spurt om hjelp som var blitt gitt/mottatt siste år (også mer sporadisk hjelp). Antall svaralternativer er her begrenset til ti. I NorLAG1 ble det bare spurt om overføringer av hjelp og støtte i selvtillingssskjemaet.

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer (noen eksempler)

fn101 Har du i løpet av det siste året jevnlig gitt praktisk hjelp til andre som du ikke bor sammen med? (f.eks. hjelp til hus og hage, transport, innkjøp)

fn102–fn106 Hvem har du hjulpet? (nevn inntil 5)

NorLAG2

fn107–fn111 Omtrent hvor mange ganger per måned har du gitt slik hjelp? (Oppgi antall ganger per måned)

NorLAG3

fn112–fn116 Hvor ofte har du gitt slik hjelp?

Svaralternativer: Daglig / Flere ganger i uken / En gang i uken / Flere ganger i måneden / En gang i måneden / Sjeldnere

Normativ solidaritet

Filial responsibility

I NorLAG er det inkludert to mål som refererer til holdninger knyttet til det å ta seg av gamle foreldre (såkalt «filial responsibility»), som ofte er blitt brukt for å måle «normativ solidaritet». Det ene har vært med i alle de tre rundene (i selvtuttyllingsskjemaet) og er basert på et mål med fire ledd fra USA (utviklet av Lee og kolleger) som også inngikk i OASIS-studien. Leddene i NorLAG er forenklet noe i forhold til originalen. Svarkategoriene går fra «svært enig» til «svært uenig» med en nøytral midtkategori.

Det andre målet kommer fra Generations and Gender Survey (GGG) og var del av telefonintervjuet i NorLAG2. Her avviker NorLAGs svarkategorier fra GGS-versjonen ved at de går fra 0 «helt uenig» til 10 «helt enig».

I begge målene er leddene (utsagnene) formulert slik at de skal være like relevante for personer med og uten barn (eller foreldre). De er ment å måle kulturelle verdier og ikke relasjonsspesifikke holdninger, det vil si at de ikke er ment å skulle måle holdninger til egne barn eller egne foreldre.

Referanse:

Lee, G. R., Peek, C. W. & Coward, R. T. (1998). Race differences in filial responsibility expectations among older parents. *Journal of Marriage and the Family*, 60: 404–412. <https://doi.org/10.2307/353857>

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

va001 Voksne barn bør bo nær sine foreldre slik at de kan hjelpe dem

va002 Voksne barn bør være villige til å ofre noe for å støtte sine gamle foreldre

va003 Gamle foreldre burde kunne stole på å få hjelp fra sine voksne barn

va004 Foreldre har krav på å få noe igjen for det de har ofret for sine barn

vaflr Filial responsibility scale (4 ledd selvtuttylling) Sumskårevariabel basert på va001–va004. Svarene på de fire spørsmålene er snudd slik at skåren går fra 4 (svak) til 20 (sterk filial responsibility). Tilgjengelig for alle tre runder.

NorLAG2

Intro: På en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyr «helt uenig» og 10 betyr «helt enig», hvor enig er du i påstanden...

va031 Barna bør ta ansvar for å gi omsorg når foreldre trenger det

va032 Barna bør tilpasse jobb etter foreldres behov

va034 Barna bør gi økonomisk hjelp til foreldre med økonomiske vansker

va035 Barna bør ha foreldre boende hos seg når foreldre ikke kan ta vare på seg selv

Parental (grandparental) responsibility

NorLAG1 inkluderer fem spørsmål som måler (beste)foreldres ansvar overfor voksne barn og barnebarn (selvtuttylling). Disse ble utviklet spesielt for NorLAG (va026–va030). I NorLAG2 og NorLAG3 inngår spørsmål fra GGS om foreldres ansvar overfor voksne barn (og barnebarn), såkalt parental responsibility (selvtuttylling) (va006–va008).

Spørsmålene er ment å være like relevante for personer med og uten (barne-)barn eller foreldre og måler kulturelle verdier snarere enn relasjonsspesifikke holdninger.

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

va026 Besteforeldre bør gjøre ting sammen med barnebarna

va027 Besteforeldre bør være tilgjengelige for barnebarn ved kriser

va028 Besteforeldre bør gi oppmuntring og støtte til voksne barn i deres foreldrerolle

va029 Besteforeldre bør være et korrektiv i barneoppdragelsen

va030 Besteforeldre bør bidra til å gi voksne barn og deres familie økonomisk trygghet

va006 Besteforeldre bør ta seg av barnebarna hvis foreldrene ikke er i stand til det

va007 Foreldre bør gi økonomisk hjelp til voksne barn som har økonomiske problemer

va008 Hvis voksne barn trenger hjelp, bør foreldre tilpasse sitt liv for å hjelpe dem

Svaralternativer: Svært enig/Nokså enig/Verken enig eller uenig/Nokså uenig/Svært uenig

Holdninger til det offentliges bruk av penger

Spørsmål om holdninger til det offentliges bruk av penger er inkludert i selvutfyllingsdelen til NorLAG i alle tre runder.

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Synes du det offentlige bør bruke mindre penger, omtrent som nå eller mer penger til følgende?

va010 Barnehager

va011 Skole og utdanning

va012 Helsetjenester og sykehus

va013 Miljøvern (NorLAG3: og klimatiltak)

va014 Alderspensjoner

va015 Eldreomsorg/hjelp og pleie til eldre

va016 Flyktninger og innvandrere

va017 Kunst og kultur

va018 Forsvaret

va019 Distriktpolitikk (ikke inkludert i NorLAG1)

Holdninger til samfunnets og familiens ansvar for unge og gamle

I NorLAG2 var det med noen spørsmål om hvem en mener bør utføre ulike oppgaver knyttet til unge og gamle – familien eller samfunnet. Spørsmålsrekken er fra Generations and Gender Survey og var del av selvutfyllingsskjemaet.

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

va020 Omsorg for pleietrengende eldre som bor i hjemmet

va021 Praktisk hjelp til eldre, som renhold og klesvask

va022 Pass av barn under skolealder

va023 Pass av barn etter skoletid

va024 Økonomisk støtte til fattige eldre

va025 Økonomisk støtte til fattige unge foreldre

Svaralternativer: Hovedsakelig samfunnet / Samfunnet mer enn familien / Samfunnet og familien like mye / Familien mer enn samfunnet / Hovedsakelig familien

Holdninger til ekteskapet og kjønnsroller

I NorLAG2 inngikk flere spørsmål som tar opp holdninger til ekteskapet (parforholdet) og til kjønnsroller, inkludert likestilling. Spørsmålene er fra Generations and Gender Survey. Tilsvarende spørsmål har tidligere blitt stilt i World Values Survey og ISSP (International Social Survey Programme).

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander

va100 Ekteskapet er en foredet institusjon

va101 Det er greit at et par bor sammen uten å ha planer om å gifte seg

va102 Ekteskapet varer livet ut og skal ikke brytes

va103 Det er greit at et par som er ulykkelig gift skiller seg selv om de har barn sammen

va104 En kvinne må ha barn for å føle seg fullverdig

va105 En mann må ha barn for å føle seg fullverdig

va106 Et barn trenger et hjem med både mor og far for å få en lykkelig oppvekst

va107 En enslig kvinne bør kunne få barn selv om hun ikke vil ha et fast forhold til en mann

va108 Når barn fyller 18–20 år bør de flytte for seg selv

va109 Homofile par bør ha samme rettigheter som heterofile par

va110 I et parforhold er det best at mannen er eldre enn kvinnen

va111 Det er ikke bra for forholdet om kvinnen tjener mer enn mannen

va112 Stort sett er menn bedre politiske ledere enn kvinner

va113 Kvinner bør få bestemme hvordan pengene de tjener skal benyttes uten å spørre partneren om lov

va114 Å ta vare på hjem og familie er like tilfredsstillende som å være i lønnet arbeid

va115 Et barn under skolealder vil sannsynligvis lide hvis moren er yrkesaktiv

va116 Barn lider ofte av at fedrene er for opptatt av jobben

va117 Hvis foreldrene skiller seg har barnet det bedre hos moren enn hos faren

Viktighet av egenskaper hos barn

Hvor viktig det er at barn utvikler ulike egenskaper, er dekket gjennom en spørsmålsrekke fra Generations and Gender Survey (GGS), som igjen har hentet spørsmålsbatteriet fra Verdiundersøkelsene (World Values Survey).

I den opprinnelige versjonen (i Verdiundersøkelsene) ble respondentene bedt om å velge fem kvaliteter, i GGS ble de bedt om å rangere tre kvaliteter etter viktighet. Løsningen som ble valgt for NorLAG (selvutfylling, NorLAG2) var å be respondentene vurdere viktigheten av hver enkelt egenskap (fra «svært viktig» til «ikke viktig»).

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Hvor viktig vil du si at hver av de følgende egenskapene et barn kan utvikle er:

va121 Velopdragenhet

va122 Selvstendighet

va123 Hardt arbeid

va124 Ansvarsfølelse

va125 Fantasi/oppfinnsomhet

va126 Toleranse og respekt for andre

va127 Sparsommelighet

va128 Besluttosomhet

va129 Religiøs tro

va130 Uselviskhhet/ikke egoistisk

va131 Lydighet

Svaralternativer: Svært viktig / Ganske viktig / Litt viktig / Ikke viktig

Viktighet av jobbegenskaper

I NorLAG2 er det inkludert en spørsmålsrekke om hvilke egenskaper ved en jobb som anses som viktige. Dette er spørsmål som var del av undersøkelsen Generations and Gender Survey og som opprinnelig kommer fra Verdiundersøkelsene (World Values Survey).

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Hvor viktig vil du si at hver av de følgende egenskapene ved en jobb er:

va132 Bra betalt

va133 Ikke for mye arbeidspress

va134 God jobbsikkerhet

va135 Et arbeid som respekteres av folk flest

va136 Gunstige arbeidstider

va137 Mulighet til å ta initiativ

va138 Lang ferie

va139 Et arbeid som gir følelse av å utrette noe

va140 En ansvarsfull jobb

va141 En interessant jobb

va142 En jobb som er tilpasset ens evner

Svaralternativer: Svært viktig / Ganske viktig / Litt viktig / Ikke viktig

Tillit

I NorLAG2 inngår to spørsmål om tillit som også er del av Generations and Gender Survey (tidligere stilt i bl.a. Verdiundersøkelsene – World Value Surveys). Respondentene ble her bedt om å velge ett av alternativene i spørsmålene.

I NorLAG3 er kun det første av de to spørsmålene med (va160). Formuleringen er litt forskjellig: «Vil du si at folk flest er til å stole på, eller at en ikke kan være for forsiktig når en har med andre å gjøre». Svaralternativene varierer fra 0 («en kan ikke være for forsiktig») til 10 («folk flest er til å stole på»). Spørsmålet er stilt på samme måte som i European Social Survey.

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

va147 Synes du generelt at folk flest er til å stole på eller at man bør være svært forsiktig når man har med andre mennesker å gjøre

va148 Tror du at folk flest vil prøve å utnytte deg hvis de fikk sjansen, eller vil de prøve å behandle deg rimelig og rettferdig?

va160 Vil du si at folk flest er til å stole på, eller at en ikke kan være for forsiktig når en har med andre mennesker å gjøre?

Holdninger til sykefravær

I NorLAG3 er det inkludert en spørsmålsrekke om holdninger til sykefravær. Seks av spørsmålene har blitt utviklet av NAV for Norsk Monitor. Dette gjelder variablene va218, va219, va221, va222, va223 og va224. De øvrige to (va220 og va225) ble lagt til i NorLAG.

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Hvor lenge synes du det er greit å være sykmeldt på grunn av følgende årsaker?

va218 Sorg i forbindelse med dødsfall i nærmeste familie

va219 Vanskeligheter i forbindelse med samlivsbrudd

va220 Forkjølelse med lett feber

va221 Stort press eller stress på jobben

va222 Når man føler seg trøtt eller sliten

va223 Pleie eller omsorg for nære familiemedlemmer

va224 Sykt barn og sykt barn-dagene er brukt opp

va225 Influensa og liknende

Svaralternativer: Ingen grunn til sykmelding / Sykmelding i 1–3 dager / Sykmelding inntil 2 uker / Sykmelding inntil 4 uker / Sykmelding lenger enn 4 uker / Vet ikke

Materialisme/Postmaterialisme

Holdninger til hvilke mål landet bør ha de neste ti år, er ment å måle et materialistisk versus post-materialistisk verdisyn. Spørsmålene er inkludert i Generations and Gender Survey (GGS) og er basert på Ronald Ingleharts kjente mål for materialisme/postmaterialisme.

Det finnes tre ulike sett av spørsmål. I NorLAG inngår en versjon med fire ledd som også er del av GGS. Denne refereres til som det tredje settet av fire mål. Materialistiske prioriteter dekker det første og siste leddet, mens de to i midten regnes som postmaterialistiske. Variablene er kun tilgjengelige for NorLAG2.

I den opprinnelige versjonen til Inglehart bes respondentene om å krysse av for første og andre prioritet for de ulike leddene. Samme prosedyre ble valgt i GGS. I NorLAG benyttes derimot samme svaralternativer som brukes flere steder i selvtutfyllings-skjemaet (fra «svært viktig» til «ikke viktig»).

Referanser:

Inglehart, R. (1977). *The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles Among Western Publics*. Princeton: Princeton University Press

Inglehart, R. & Abramson, P. R. (1999). Measuring postmaterialism. *American Political Science Review*, 93(3): 665–677. <https://doi.org/10.2307/2585581>

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Det snakkes av og til om mål vi kan ha for landet vårt de neste ti årene. Hvor viktig vil du si at de følgende målene er?

va143 En stabil økonomi

va144 Et mindre upersonlig og et mer menneskelig samfunn

va145 Et samfunn der ideer er viktigere enn penger

va146 Å bekjempe kriminalitet

Svaralternativer: Svært viktig / Ganske viktig / Litt viktig / Ikke viktig

Human Values Scale

Human Values Scale er en skala utviklet av Shalom H. Schwartz for å måle verdiorientering. I NorLAG brukes en versjon bestående av 21 ledd som har blitt utarbeidet for European Social Survey (ESS Human Values Scale). Dette er en modifisert utgave av Schwartz' Portrait Values Questionnaire (PVQ) med 40 ledd.

Skalaen måler ti verdier som på engelsk kalles power, achievement, hedonism, stimulation, self-direction, universalism, benevolence, tradition, conformity og security. Det er laget gjennomsnittsskåre (både usentrerte og sentrerte) for hver enkelt av de ti verdiene – jo høyere skåre, desto mer lik respondenten. I de sentrerte variablene er opprinnelig gjennomsnittsskåre konvertert til en skåre som tar hensyn til respondentens svar på de andre spørsmålene i skalaen. Se Schwartz (2007) for anbefalinger om når de to variantene bør benyttes.

De ti verdiene kan igjen deles inn i fire høyere ordens verdier som så utgjør to dimensjoner: openness to change (åpenhet for nye erfaringer og selvstendighet i tanker og handling) vs conservation (endring-motstand, selvbegrensning og behov for orden) og self-enhancement (egenorientering) vs self-transcendence (andreorientering).

I NorLAG er de opprinnelige formuleringene gjort kjønnsnøytrale, og spørsmålene er redusert fra to til én setning. Ett ledd er byttet ut med et alternativt spørsmål for samme verdi fra PVQ (va315), mens tre ledd er lagt nærmere opp til formuleringer fra PVQ (va312, va316 og va318). Spørsmålene inngår i selvutfyllingskjemaet.

Referanser:

Schwartz, S. H. (2007). Value orientations: Measurement, antecedents and consequences across nations. I R. Jowell, C. Roberts, R. Fitzgerald, & G. Eva (red.), *Measuring attitudes cross-nationally: Lessons from the European Social Survey* (169–203). Los Angeles/London: Sage Publications. <https://doi.org/10.4135/9781849209458.n9>

Schwartz, S. H. *ESS Human Values*. European Social Survey. <http://essedunet.nsd.uib.no/cms/topics/1/>

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Nedenfor beskriver vi ganske kort hva noen personer synes er viktig. Les hver beskrivelse og kryss av for hvor lik eller ulik deg hver av personene er. Det er viktig for denne personen...

va300 ...å tenke ut nye ideer og gjøre ting på sin egen måte (Self-direction)

va301 ...å ha mange penger og dyre ting (Power)

va302 ...å vise hva man kan og evner (Achievement)

va303 ...å leve i trygge og sikre omgivelser (Security)

va304 ...å gjøre mange nye og forskjellige ting i livet (Stimulation)

va305 ...at folk gjør som de blir fortalt og følger reglene (Conformity)

va306 ...å lytte til og forstå mennesker som er forskjellige fra seg selv (Universalism)

va307 ...å bestemme selv hvordan en skal leve livet sitt (Self-direction)

va308 ...å hjelpe og vise omsorg for andre mennesker (Benevolence)

va309 ...å ha suksess (Achievement)

va310 ...å leve et spennende liv og ta risiko (Stimulation)

va311 ...å alltid oppføre seg ordentlig og skikkelig (Conformity)

va312 ...å ta ledelsen og fortelle andre hva de skal gjøre (Power)

va313 ...å være lojal og ta vare på sine venner (Benevolence)

va314 ...å ta vare på miljøet (Universalism)

va315 ...at det er ordentlig og rent omkring seg (Security)

va316 ...å følge den skikk og bruk en har blitt lært opp til (Tradition)

va317 ...å kunne nyte livet og skjemme seg selv bort (Hedonism)

va318 ...å beskytte de svake og behandle alle rettferdig (Universalism)

va319 ...å ha det moro (Hedonism)

va320 ...å være beskjeden og ikke peke seg ut (Tradition)

Svaralternativer: Svært lik meg / Lik meg / Nokså lik meg / Bare litt lik meg / Ikke lik meg / Overhodet ikke lik meg

Human Values Scale forts.

Sentrerte og usentrerte gjennomsnittsskårer for de ti verdiene i Human Values Scale:

vahvspo Human Values Scale: Power (usentrert)
Gjennomsnittsskåre for va301 og va312

vahvspoc Human Values Scale: Power (sentert)
Sentert skåre for va301 og va312

vahvsac Human Values Scale: Achievement
(usentrert) Gjennomsnittsskåre for va302 og va309

vahvsacc Human Values Scale: Achievement
(sentert) Sentert skåre for va302 og va309

vahvshe Human Values Scale: Hedonism (usentrert)
Gjennomsnittsskåre for va317 og va319

vahvshec Human Values Scale: Hedonism (sentert)
Sentert skåre for va317 og va319

vahvsst Human Values Scale: Stimulation
(usentrert) Gjennomsnittsskåre for va304 og va310

vahvsstc Human Values Scale: Stimulation
(sentert) Sentert skåre for va304 og va310

vahvsdd Human Values Scale: Self-direction
(usentrert) Gjennomsnittsskåre for va300 og va307

vahvsddc Human Values Scale: Self-direction
(sentert) Sentert skåre for va300 og va307

vahvsun Human Values Scale: Universalism
(usentrert) Gjennomsnittsskåre for va306, va314 og va318

vahvsunc Human Values Scale: Universalism
(sentert) Sentert skåre for va306, va314 og va318

vahvsbe Human Values Scale: Benevolence
(usentrert) Gjennomsnittsskåre for va308 og va313

vahvsbec Human Values Scale: Benevolence
(sentert) Sentert skåre for va308 og va313

vahvsstr Human Values Scale: Tradition (usentrert)
Gjennomsnittsskåre for va316 og va320

vahvsstrc Human Values Scale: Tradition (sentert)
Sentert skåre for va316 og va320

vahvsco Human Values Scale: Conformity
(usentrert) Gjennomsnittsskåre for va305 og va311

vahvsco Human Values Scale: Conformity
(sentert) Sentert skåre for va305 og va311

vahvsse Human Values Scale: Security (usentrert)
Gjennomsnittsskåre for va303 og va315

vahvssec Human Values Scale: Security (sentert)
Sentert skåre for va303 og va315

vahvsen Human Values Scale: Self-enhancement

Self-enhancement er en av de fire høyere ordens verdier i Human Values Scale (favner verdiene Power og Achievement) og viser i hvilken grad respondentens verdier er preget av egenorientering. Det dreier seg om en gjennomsnittsskåre basert på variablene som inngår i de to verdiene, og går fra 1 til 6 der høyere verdi betyr mer lik respondenten.

vahvsotc Human Values Scale: Openness to change

Openness to change som er en av de fire høyere ordens verdier i Human Values Scale (favner verdiene Stimulation, Self-direction og Hedonism) og viser i hvilken grad respondentens verdier er preget av åpenhet for nye erfaringer og selvstendighet i tanker og handling. Det dreier seg om en gjennomsnittsskåre basert på variablene i de tre verdiene, og går fra 1 til 6 der høyere verdi betyr mer lik respondenten.

vahvsstr Human Values Scale: Self-transcendence

Self-transcendence er en av de fire høyere ordens verdier i Human Values Scale (favner verdiene Universalism og Benevolence) og viser i hvilken grad respondentens verdier er preget av andreorientering. Det dreier seg om en gjennomsnittsskåre basert på variablene som inngår i de to verdiene, og går fra 1 til 6 der høyere verdi betyr mer lik respondenten.

vahvscon Human Values Scale: Conservation

Conservation er en av de fire høyere ordens verdier i Human Values Scale (favner verdiene Tradition, Conformity og Security) og viser i hvilken grad respondentens verdier er preget av endringsmotstand, selvbegrensning og behov for orden. Den er en gjennomsnittsskåre basert på variablene som inngår i de tre verdiene, og går fra 1 til 6 der høyere verdi betyr mer lik respondenten.

Frivillig arbeid

I NorLAG3 er det inkludert en lengre spørsmålsrekke om frivillig arbeid. Mange av spørsmålene er hentet fra (eller inspirert av) Undersøkelsene om frivillig innsats som Institutt for samfunnsforskning har hatt en sentral rolle i gjennomføringen av (ac101–ac150). I tillegg er enkelte spørsmål fra SHARE (The Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe) inkludert (ac203–ac207).

Respondentene skulle svare på om de hadde utført ubetalt arbeid de siste 12 månedene for frivillige organisasjoner eller foreninger innenfor en rekke områder og antall år de eventuelt hadde utført dette arbeidet. De ble også presentert for en rekke mulige grunner til å delta eller ikke delta i frivillig arbeid og bedt om å ta stilling til i hvilken grad disse grunnene bidro til at de selv utførte frivillig arbeid.

Spørsmålene fra Undersøkelsene om frivillig arbeid og SHARE er inkludert i en egen del av selvutfyllingskjemaet. I tillegg finnes det noen enkeltspørsmål om frivillighet i telefonintervjuet.

Referanser:

Arnesen, D. (2015). Undersøkelsene om frivillig innsats 1998-2014: Dokumentasjonsrapport. Rapport fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2442820>

Weemaes, B., & Schokkaert, E. (2009). Preference variation in volunteering decisions: public goods and private benefits. Working Papers of Department of Economics, Department of Economics, Leuven. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1414191>

Variabelnavn og spørsmålsformuleringer

Innledning: Har du de siste 12 måneder utført ubetalt arbeid for en eller flere frivillige organisasjoner eller foreninger innenfor...?

ac101 kunst, kultur eller musikk (f.eks. korps, kor, teater)

ac102 idrett og sport

ac103 utdanning, opplæring og forskning (f.eks. leksehjelp, senioruniversitet, lesevern)

ac104 helse, pleie eller omsorg

ac105 natur, miljø eller dyrevern

ac106 internasjonal utveksling, nødhjelp, bistand eller menneskerettighetsarbeid

ac107 religion og livssyn

ac108 flyktninger/asylsøkere

ac109 sosiale frivillige foreninger (f. eks. pensjonistlag, Røde Kors, Rotary, Lions, Sanitetsforeningen, Nasjonalforeningen, Logen)?

ac110 frivillighetssentral, eldresenter, ungdomsklubb

ac111 velforeninger, grendelag eller nærmiljø

ac112 borettslag eller boligbyggelag

ac113 selvhjelpsgruppe

ac114 Utført ubetalt arbeid for kommunal eller statlig virksomhet (f.eks. sykehus, sykehjem, barnehage, eldreomsorg, fritidsklubb, museum)?

ac115 privat bedrift eller kommersielt velferdstilbud (f.eks. barnehage, arbeidsplass, treningscenter, ridesenter)

ac116 sosiale tjenester, rusmiddelomsorg eller avholdsarbeid (f.eks. fadderordning, anonyme alkoholikere)

ac117 politiske partier

ac118 yrkes-, bransje- eller fagforeninger

ac119 annet

Svaralternativer: Ja / Nei

ac120 kunst, kultur eller musikk (antall år)

ac121 idrett og sport (antall år)

ac122 utdanning, opplæring og forskning (antall år)

ac123 helse, pleie eller omsorg (antall år)

ac124 natur, miljø eller dyrevern (antall år)

ac125 internasjonal utveksling, nødhjelp, bistand eller menneskerettighetsarbeid (antall år)

Frivillig arbeid forts.

- ac126** religion og livssyn (antall år)
- ac127** flyktninger/asylsøkere (antall år)
- ac128** sosiale frivillige foreninger (antall år)
- ac129** frivillighetssentral, eldresenter, ungdomsklubb (antall år)
- ac130** velforeninger, grendelag, nærmiljø (antall år)
- ac131** borettslag eller boligbyggelag (antall år)
- ac132** selvhjelpsgruppe (antall år)
- ac133** kommunal eller statlig virksomhet (antall år)
- ac134** privat bedrift eller kommersielt velferdstilbud (antall år)
- ac135** sosiale tjenester, rusmiddelomsorg eller avholdsarbeid (antall år)
- ac136** politiske partier (antall år)
- ac137** yrkes-, bransje- eller fagforeninger (antall år)
- ac138** annet (antall år)

Innledning: I hvilken grad bidrar noe av følgende til at du ikke deltar (mer) i frivillig arbeid?

- ac141** Min livssituasjon er for krevende
- ac142** Ingen har spurt meg om å delta
- ac143** Jeg har helseproblemer
- ac144** Jeg vet ikke hvor jeg skal starte
- ac145** Jeg har ikke nok tid til overs
- ac146** Det er liten interesse for min kompetanse
- ac147** Det er liten interesse for folk på min alder i organisasjoner jeg vil delta i
- ac148** Forpliktelsene kan fort bli for store
- ac149** Jeg gjør allerede en innsats
- ac150** Jeg er ikke interessert

Svaralternativer: I stor grad / I noen grad / I liten grad / Ingen grad

Innledning: Hvor viktig er følgende grunner til at du gjør frivillig arbeid?

- ac203** å møte andre mennesker
- ac204** å bidra med noe nyttig
- ac205** at jeg synes det er morsomt eller interessant
- ac206** at jeg kan bruke min kompetanse
- ac207** at jeg føler meg forpliktet til det

Svaralternativer: Svært viktig / Nokså viktig / Verken eller / Lite viktig / Svært lite viktig

Del 3: Øvrig dokumentasjon av variabler

Registerdata

Surveydataene i NorLAG er koblet til opplysninger fra en rekke ulike administrative registre. Registerdataene ble koblet til både før og etter telefonintervjuet. På den måten ble det hentet inn opplysninger en ellers måtte ha spurt om i intervjuet, noe som bidro til å redusere både intervjutiden og svarbyrden.

Det er i hovedsak data fra fire kilder som har blitt benyttet:

- Befolkningsregisteret/Folkeregisteret
- Den nasjonale utdanningsdatabasen (NUDB)
- Inntekts- og formuesstatistikken for husholdninger
- Forløpsdatabasen-Trygd (FD-Trygd)

Registerdataene omfatter ikke bare den enkelte NorLAG-deltaker, men også partner (ektefelle, registrert partner eller samboer dersom denne personen var identifisert via befolkningsregisteret før gjennomføring av intervjuet), foreldre og voksne barn. All kobling til registerdata er gjort med respondentenes samtykke. Samtykket betinger at den enkelte respondent ikke kan identifiseres. Dette innebærer at enkelte av registerdataene har blitt forenklet og gruppert. Flere av registerdataene har blitt oppdatert for de fire-fem påfølgende årene etter intervjuet. For enkelte registre er det også opplysninger tilgjengelige for årene før intervjuet (helt tilbake til 1967 for pensjonsgivende inntekt). Hvilke år registerdataene dekker, avhenger av hvilke(n) runde respondenten deltok i.

Registerdata	Respondenten (IO)	Partner	Barn	Foreldre	Husholdsmedlemmer
Bakgrunnsinformasjon*	X	X	X	X	X
Sivilstatus	X	X	X	X	
Utdanning	X	X	X	X	
Inntekt og formue	X	X			
Pensjon	X	X			

* Alder, kjønn, statuskode

Registerdata om respondentene (IO)¹

Sist deltatt:	2002–2006	2007–2011	2012–2017	2017–2022
NorLAG1 (2002)	■			
NorLAG2 (2007)	■	■		
NorLAG3 (2017)		■	■	■

Registerdata om partner²

Sist deltatt:	2002–2006	2007–2011	2012–2017	2017–2022
NorLAG1 (2002)				
NorLAG2 (2007)		■		
NorLAG3 (2017)	■	■	■	

¹ For NorLAG3-utvalget har vi data lenger tilbake enn 2002 for enkelte variabler: pensjonsgivende inntekt (fra 1967), enkelte andre inntektsvariabler (fra 1993), variabler fra FD-trygd (fra 1991), sivilstand (fra 1975) og utdanningsnivå (fra 1970) For NorLAG1- og NorLAG2-respondenter som ikke deltok i NorLAG3, gjelder registerdataene for året innsamlingen av surveydata fant sted og for de påfølgende årene (med unntak av noen opplysninger fra FD-trygd som går tilbake til 1991).

² Registervariabler for partnere til NorLAG2- og NorLAG3-deltakerne er skilt fra hverandre da det ikke nødvendigvis dreier seg om samme person. Variabler for partner for årene før NorLAG3 kan omfatte år da han/hun ikke var sammen med IO.

Befolkningsregisteret

Død: Registeropplysninger om statuskode, som angir om respondenten (IO) er bosatt, utvandret eller død, er hentet fra Befolkningsregisteret (BeReg).

Variabelen som angir om respondenten er død, gjelder for året dødsfallet fant sted.

iododaar	Året IO døde (oppdatert 1.11.22)
-----------------	----------------------------------

Opplysninger om dødsår for foreldre som ikke lenger er i live, er hentet fra registeret, og kombinert med spørsmål i telefonintervjuet der (oppdaterte) registeropplysninger ikke var tilgjengelige.

pr003c	Mors dødsår
pr006c	Fars dødsår

For barn som ikke lenger er i live, har vi opplysninger for året barnet døde. Dersom IO har opplevd å miste mer enn ett barn, gjelder årstallet for det barnet som døde sist. Det er også en variabel som indikerer barnets alder da det døde. I tillegg er det konstruert en variabel (basert på registeropplysninger) som indikerer om IO har opplevd å miste barn og en variabel som viser om IO har opplevd å overleve alle sine barn.

ch710_3	IO har mistet 1 eller flere barn
ch711_3	IO har overlevd alle sine barn
ch712_3	Årstall for barns død
ch713_3	Barnets alder når det døde

Sivilstand kommer også fra BeReg og viser til status per 1. januar i det enkelte året. For deltakere i NorLAG3 gjelder opplysningene for årene 1975–2022. Opplysninger om sivilstand finnes også for IOs husholdsmedlemmer (inkl. partner) og foreldre (hvis IO deltok i NorLAG3). For IOs barn er det registeropplysninger om sivilstand for NorLAG1 og NorLAG2. I NorLAG3 ble IO spurt i telefonintervjuet om det enkelte barnet var gift eller samboer. Oppdateringer for årene etter intervjuet gjelder kun for IO.

ssio	IOs sivilstand
ssfars	Fars sivilstand
ssmor	Mors sivilstand

hh280–hh286	Sivilstand husholdsmedl, NorLAG3
ch171–ch178	Sivilstand IOs barn, NorLAG1
ch181–ch188	Sivilstand IOs barn NorLAG2

Den nasjonale utdanningsdatabasen

Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB) er den primære kilden for utdanningsstatistikk i Norge. Databasen inneholder longitudinelle utdanningsdata over bosatte personer i Norge og oppdateres årlig.

Registerdata om utdanning i NorLAG inkluderer IOs høyeste fullførte utdanningsnivå og fagfelt. Opplysningene, som dekker årene 1970–1921, følger Norsk standard for utdanningsgruppering som sist ble revidert i 2000 og trådte i kraft i 2006 (NUS2000). Det første sifferet i NUS2000 angir utdanningsnivå (til sammen ni nivåer), mens det andre sifferet viser til fagfelt. For å anonymisere, er variabelen for høyeste utdanningsnivå i NorLAG inndelt i fem nivåer.

edioedu	Høyeste utdanningsnivå (IO)
edioedusubj	Utdanningens fagfelt (IO)

For IOs partner er det to sett med variabler – ett for partnere til NorLAG3-deltakere og ett for partnere til NorLAG2-deltakere.

edpartedu	Høyeste utdanningsnivå, partner
edpartedusubj	Utdanningens fagfelt, partner
edpartedu2	Høyeste utdanningsnivå, partner (NorLAG2)
edpartedusubj2	Utdanningens fagfelt, partner (NorLAG2)

For IOs barn gjelder opplysninger om utdanning for året før datainnsamlingene ble gjennomført (hhv 2006 for NorLAG2 og 2016 for NorLAG3).

ch271–ch278	Høyeste utdanningsnivå (inntil 8 barn), NorLAG2
ch281–ch288	Høyeste utdanningsnivå (inntil 8 barn), NorLAG3
ch291–ch298	Utdanningens fagfelt (inntil 8 barn), NorLAG3

For mer informasjon om NUDB, se:

Vangen, T. (2007). Nasjonal utdanningsdatabase NUDB. Dokumentasjonsrapport – Datavarehus for utdanningsdata 1970-2006. *Notater 54/2007*, Statistisk sentralbyrå.

Inntekt og formue

Registeropplysninger om inntekt og formue for IO og IOs partner er hentet fra inntekts- og formuesstatistikken for husholdninger, skattestatistikk for personer, og registeret for beregnet markedsverdi av bolig. Opplysninger fra skattestatistikken omfatter alle som har skattemelding gjennom året, mens variablene fra inntektsstatistikken omfatter bosatte ved utgangen av året.

For å anonymisere dataene er beløpene avrundet til hele 10 000 NOK. De laveste beløpene (mindre enn 5 000) er avrundet til 5 000 NOK (og ikke 0). Negative inntektsbeløp er avrundet på tilsvarende måte. For ekstreme verdier er det sikret at minst tre respondenter har samme avrundete beløp. Dette er gjort ved å endre de to høyeste beløpene til det tredje høyeste (tilsvarende er gjort for tilfeller der variabelen har minusverdier).

Variabelnavnene tar utgangspunkt i de opprinnelige navnene fra SSB, med prefikset «in»¹.

For inntektsvariablene omfatter opplysningene årene (2001)2002–2006 for de som deltok i NorLAG1, og 2007–2011 for de som var med i NorLAG2, men ikke i NorLAG3. For NorLAG3-deltakere er det koblet på registerdata for årene 2002–2021. I tillegg er det for disse deltakerne informasjon tilbake til 1993 for yrkesinntekt, dagpenger, uførepensjon/uføretrygd², alderspensjoner og tjenestepensjoner, mens opplysningene om pensjonsgivende inntekt går tilbake til 1967.

Tilsvarende variabler finnes også for respondentens partner (ektefelle, registrert partner og samboer) med prefikset «inpart». For NorLAG2-respondenter gjelder opplysningene om partner for årene 2007–2011, mens for NorLAG3-deltakere er det informasjon for årene 2002–2017. For å skille de to variabelsettene fra hverandre, er tallet 2 (for NorLAG2) lagt til på slutten av de førstnevnte.

¹ Merk at enkelte av disse variabelnavnene nylig er blitt endret av SSB (vinter 2023).

² Fra og med 2015 skatlegges uføretrygd som lønnsinntekt. Før 2015 kaltes denne stønaden for uførepensjon, og ble skattlagt som pensjonsinntekt.

Inntekt omfatter variabler for samlet inntekt og inntekt etter skatt, yrkesinntekter, kapitalinntekter, pensjonsinntekter, overføringer.

Variabelnavn	Variabelbeskrivelse
<i>inwsaminnt inpartwsaminnt inpartwsaminnt2</i>	Samlet inntekt. Summen av yrkesinntekt, kapitalinntekt og overføringer (bl.a. pensjoner, barnetrygd og sosialhjelp) i løpet av kalenderåret.
<i>inwies inpartwies inpartwies2</i>	Inntekt etter skatt. Samlet inntekt minus utlignet skatt og negative overføringer (underholdsbidrag og pensjonspremie i arbeidsforhold).
<i>inwyrkinnt inpartwyrkinnt inpartwyrkinnt2</i>	Yrkesinntekter. Summen av lønnsinntekter og netto næringsinntekter i løpet av kalenderåret (inkluderer sykepenger og fødselspenger)
<i>inpgivinnt inpartpgivinnt</i>	Pensjonsgivende inntekt. Omfatter summen av personinntekt lønn og personinntekt næring i løpet av året.
<i>inwkapinnt inpartwkapinnt</i>	Kapitalinntekter. Omfatter renteinntekter, aksjeutbytte, realisasjonsgevinster og andre kapitalinntekter i løpet av kalenderåret. Til fradrag kommer årets realisasjonstap.
<i>inwoverfor inpartwoverfor</i>	Overføringer. Inkluderer både skattepliktige og skattefrie overføringer i løpet av kalenderåret.
<i>inwskplovf inpartwskplovf</i>	Skattepliktige overføringer. omfatter pensjoner fra folketrygden, tjenestepensjon, dagpenger ved arbeidsledighet og mottatte bidrag.
<i>inftryg inpartftryg inpartftryg2</i>	Pensjoner fra folketrygden. Årsbeløp av pensjoner fra folketrygden. Omfatter egne pensjoner og ytelser fra folketrygden (inkl. ektefelle-tillegg og barnepensjon til barn 16 år eller yngre).
<i>inkode217 inpartkode217</i>	Alderspensjon utbetalt fra folketrygden.
<i>inkode218 inpartkode218</i>	Uførepensjon (kalles <u>uføretrygd</u> fra 2015).

Forts. neste side

Forts.	
inwtjenpen inpartwtjenpen	Tjenestepensjoner. Omfatter utbetalinger fra individuell pensjonsavtale, livrenter og føderådsvytelser i jord- og skogbruk og avtalefestet pensjon (AFP).
inkode227 inpartkode227	AFP kombinert. Tidligpensjon for personer som har fylt 62 år innenfor offentlig sektor. Omfatter også personer i privat sektor der det er tariffavtaler og der AFP inngår i tariffavtalen og avtalen begynte å løpe før 1.1.2011.
inkode243 inpartkode243	AFP privat sektor
inarbled inpartarbled inpartarbled2	Dagpenger. Årsbeløp av dagpenger utbetalt til lønnsmotakere og næringsdrivende ved arbeidsledighet.
insum_arbavkl inpartsum_arb- avkl	Arbeidsavklaringspenger
insykepenger inpartsykepenger	Sykepenger. Sykepenger fra folketrygden medregnet feriepenger (utbetalt av NAV). Inkluderer ikke arbeidsgiverperioden (de første 16 dagene av sykemeldingen).
inforeldrepenger inpartforeldre- penger	Foreldrepenger
inwskfrovf inpartwskfrovf	Skattefrie overføringer: barnetrygd, bostøtte, studiestipend, sosialhjelp, grunn- og hjelpestønad m.fl.
inbarntryg inpartbarntryg	Barnetrygd: ordinær barnetrygd, småbarnstillegg, og ekstra barnetrygd til enslige forsørgere.
inbostott inpartbostott	Bostøtte.
insosial inpartsosial Inpartsosial2	Sosialhjelp. Beløp av årlig mottatt økonomisk sosialhjelp.
ingrunnhj inpartgrunnhj	Grunn- og hjelpestønad.

Formue omfatter beregnet bruttoformue, summen av beregnet realkapital og beregnet bruttofinanskapital.

Variabelnavn	Variabelbeskrivelse
inber_brform inpartber_brform	Beregnet bruttoformue: summen av beregnet realkapital og beregnet bruttofinanskapital.
inbruttoform inpartbruttoform inpartbruttoform2	Skattepliktig bruttoformue: skattepliktig realkapital og bruttofinanskapital.
inber_realkap inpartber_realkap	Beregnet realkapital: beregnede markedsverdier av primærbolig, sekundærboliger og næringseiendommer.
inreal inpartreal	Skattepliktig realkapital: faste eiendommer, anlegg og skog, driftsløssøre og andre eiendeler i næring og innbo og løssøre.
inprim_mark inpartprim_mark	Beregnet markedsverdi av primærbolig.
insek_mark inpartsek_mark	Beregnet markedsverdi av sekundærbolig.
inbruttofin inpartbruttofin	Skattepliktig bruttofinanskapital: bankinnskudd, andeler i aksjefond, obligasjons- og pengemarkedsfond, aksjer, obligasjoner og andre verdipapirer.
inbankinnsk inpartbankinnsk	Bankinnskudd.

Gjeld

ingjeld inpartgjeld inpartgjeld2	Samlet gjeld til norske og utenlandske fordringshavere, samt andelseiers andel av boligselskapets gjeld.
---	--

Skatt inkluderer inntekts- og formueskatt

inwskatovf inpartwskatovf	Utlignet skatt og negative overføringer.
--------------------------------------	--

For mer detaljert informasjon om datagrunnlaget for inntektsstatistikken, se:

https://www.ssb.no/data-til-forskning/utlan-av-data-til-forskere/variabellister/_attachment/inline/7125609e-e34a-4111-8f44-e2288f0a1b86:35fc8b2482d45fae0b83ef21c2697ae9c8551b/SSB_variabeliste_inntekt.xlsx

Dette er den nyeste variabellisten til SSB. Noen av variablene har byttet navn, men lenkene for definisjoner viser (stort sett) til de samme dokumentasjonssidene hos SSB som tidligere.

Variabler fra forløpsdatabasen FD-trygd

Informasjon fra FD-trygd er brukt som grunnlag for fastsetting av første dato for pensjonsuttak (alderspensjon og AFP) og uføretrygd. Dato for uttak gjelder dato for første uttak over 50 prosent. Opplysningene gjelder for deltakere som mottar alderspensjon fra folketrygden, AFP og/eller uføretrygd i årene fra 1991 og fram til 2006 for de som ikke deltok etter første runde (NorLAG1), og fram til 2010/2011 for de som ikke deltok etter andre runde (NorLAG2). For NorLAG3-deltakere er opplysningene oppdatert fram til 2021 for uføretrygd (alderspensjon/AFP er ikke oppdatert etter 2017). Tilsvarende opplysninger finnes fram til 2017 for partnere (ektefelle, samboer, registrerte partner) til NorLAG3-respondenter.

FD-trygd er også brukt for utregning av antall dager, uker eller måneder med sykepenger og arbeidsavklaringspenger (AAP). Informasjon om antall dager og antall uker med uttak av sykepenger per år gjelder for perioden 1992 til 2019 for NorLAG3-respondenter. For partnere gjelder tilsvarende fram til 2016. For deltakere som var med i NorLAG2, men ikke i NorLAG3, er det informasjon om antall uker med uttak av sykepenger for årene 2007 til 2011 (og tilsvarende for deres partnere). For NorLAG-deltakere som var med i første runde, er det informasjon om antall uker med uttak av sykepenger for årene 2001 til 2006. Ordningen med arbeidsavklaringspenger (AAP) trådte i kraft i mars 2010 og er derfor kun aktuell for respondenter som var med i NorLAG3. Informasjonen gjelder for antall måneder med uttak av AAP per år for perioden 2010 til 2021. Tilsvarende informasjon er tilgjengelig for NorLAG3-respondenters partnere fram til 2018.

Variabelnavnene for FD-trygd starter alle med «fd» etterfulgt av type ytelse. For hver variabel er det lagt til opplysninger om hvilken NorLAG-runde det dreier seg om og årstall. Dersom variabelen ikke inneholder årlige data, gjelder årstallet for siste observasjonstidspunkt for variabelen. Dette gjelder variabler som inneholder informasjon for en periode over flere år, som f.eks. summen av måneder med AAP mellom 2010 og 2021 eller siste år i observasjonsvinduet for uttak av pensjonsytelser. Variabler for partner inneholder en «p» etter informasjon om hvilken ytelse det dreier seg om.

Variabelnavn	Variabelbeskrivelse
<i>fdaap</i> <i>fdaapp</i>	Antall måneder med arbeidsavklaringspenger (AAP) per år.
<i>fdaapsum</i> <i>fdaapsump</i>	Samlevariabel for antall mnd. med arbeidsavklaringspenger (AAP) i hele perioden.
<i>fdsicklsuma</i> <i>fdsicklsumap</i> <i>fdsicklsumap2</i>	Antall sykepengeuker per år. ¹
<i>fdsicklsumb</i> <i>fdsicklsumbp</i>	Antall sykepengedager per år.
<i>fduftd</i> <i>fduftdp</i>	Første dato for tilgang til uføretrygd (over 50 prosent).
<i>fduftgr</i> <i>fduftgrp</i>	Uføregrad ved tilgang til uføretrygd.
<i>fduftcens</i> <i>fduftcensp</i>	Venstresensur av dato for tilgang til uføretrygd.
<i>fdaldpd</i> <i>fdaldpdp</i>	Første dato for tilgang til alderspensjon (over 50%)
<i>fdaldpgr</i> <i>fdaldpgrp</i>	Pensjonsandel ved tilgang til alderspensjon
<i>fdaldpcens</i> <i>fdaldpcensp</i>	Venstresensur av dato for tilgang til alderspensjon
<i>fdafpd</i> <i>fdafpdp</i>	Første dato for tilgang til AFP (over 50%).
<i>fdafpgr</i> <i>fdafpgrp</i>	Pensjonsandel ved tilgang til AFP.
<i>fdafptype</i> <i>fdafptypep</i>	Variabel som angir type AFP: Offentlig eller privat.
<i>fdafpcens</i> <i>fdafpcensp</i>	Venstresensur av dato for tilgang til AFP.

¹ For antall sykepengeuker per år finnes det informasjon for både NorLAG2- og NorLAG3-respondenters partnere, henholdsvis *fdsicklsumap2* og *fdsicklsumap*.

Eksempel: variabelen med stammen *fduftd* finnes i tre varianter: *fduftd1_2006* for NorLAG1-deltakere som ikke har vært med i senere runder, *fduftd2_2011* for de som deltok NorLAG2, men ikke i NorLAG3 og *fduftd3_2021* for NorLAG3-respondenter.

Bakgrunnsvariabler

Et sett med faste variabler følger med enhver bestilling av NorLAG-data. Disse kalles for bakgrunnsvariabler. Det dreier seg om NorLAG-respondentenes kjønn og fødselsår og alder på intervjutidspunktet. I tillegg er det variabler med opplysninger om innvandrerstatus (NorLAG2) og landbakgrunn (NorLAG3). Sistnevnte variabel er tredelt (Norge / EU/EØS-land / Andre land). Opplysninger om dødsår for NorLAG-deltakere som har gått bort etter at de ble intervjuet, er oppdatert fram til 2022.

Bakgrunnsvariablene inkluderer også faste opplysninger om respondentenes foreldre, nærmere bestemt mors og fars fødselsår, samt dødsår dersom de ikke lenger er i live (ved intervjutidspunktet). Det er også variabler for foreldres høyeste utdanningsnivå. Disse opplysningene er basert på en kombinasjon av informasjon fra registeret og telefonintervjuene da det er svakheter ved datakvaliteten for noe registerinformasjon for de eldste deltakerne. Respondenter født før 1953 ble derfor spurt om foreldres høyeste utdanningsnivå (i tillegg til at informasjon ble hentet fra registre).

I tillegg til demografiske kjennetegn inneholder bakgrunnsvariablene også opplysninger om intervjustatus. Variabelen *iodeltakelse* angir hvilke(n) NorLAG-runde respondentene har deltatt i. Her er kategoriene følgende:

1. Deltatt T1, T2 og T3, 2. Deltatt T1 og T3, 3. Deltatt T2 og T3, 4. Deltatt kun T1, 5. Deltatt T1 og T2 og 6. Deltatt kun T2

Videre er det en variabel som angir om respondenten var del av det opprinnelige NorLAG1-utvalget eller ikke (*ionorlag1kohort*) og en variabel som angir om han/hun var del av påfyll for utvalget i NorLAG2. Her skilles det mellom påfyll fra de opprinnelige NorLAG-kommunene og påfyll fra øvrige kommuner (*iopafyll*).

Variabelen *iosvar* inneholder opplysninger om respondentene deltok i både telefonintervjuet og selvutfyllingsdelen eller kun telefonintervjuet for hver enkelt av de tre rundene. Variabelen *iomodus* angir om selvutfyllingen i NorLAG3 ble gjort på web- eller papirskjema (i NorLAG1 og NorLAG2 var det kun mulig å fylle ut papirskjema).

Variablene *iointervjumnd* og *iointervjuaar* angir intervjumåned og intervjuår for de tre rundene. I NorLAG1 og NorLAG2 foregikk datainnsamlingen over to år, men i begge rundene ble de aller fleste intervjuet det første året. I NorLAG1 ble 88 prosent intervjuet i 2002, mens de øvrige (12%) ble intervjuet i 2003, og i NorLAG2 ble 91 prosent intervjuet i 2007 og 9 prosent i 2008. I NorLAG3 ble hele datainnsamlingen gjennomført i ett og samme år (2017).

Vekting

For utvalgene i NorLAG2 og NorLAG3 har SSB beregnet og utarbeidet vektorer ved hjelp av programpakken CLAN. Alle personer gis i utgangspunktet lik vekt og deretter kalibreres vektene basert på informasjon om kjønn, alder, landsdel, sentralitet og utdanning.

Bakgrunnsvariabelen *iovektnorlag2* gjelder for NorLAG2-utvalget i alderen 40–79 år. Delutvalget som består av respondenter i aldersgruppen 80 år og eldre (dvs. de eldste respondentene fra NorLAG1-utvalget), er ikke vektet.

iovektnorlag3 er vektvariabelen for NorLAG3-utvalget (inkluderer hele aldersspennet fra 50 til 94 år).

Merk at vektene er beregnet på bakgrunn av utvalgene som deltok i telefonintervjuet til NorLAG. Av disse besvarte 73 prosent (NorLAG2) og 77 prosent (NorLAG3) selvutfyllingsskjemaet. Det har ikke blitt beregnet egne vektorer for utvalgene som deltok i selvutfyllingsdelen.

Husholdsboksen

NorLAG inneholder opplysninger fra Folkeregisteret om respondentens husholdsmedlemmer. Det dreier seg om partner, barn, foreldre og andre personer som respondenten eventuelt bor sammen med. Opplysningene har blitt koblet til i forkant av intervjuet i alle tre runder, og fungerer som utgangspunkt for kartleggingen av husholdningen i telefonintervjuet.

Med unntak av variabelen som indikerer om respondenten bor alene eller ikke (hh001c), er ingen av variablene som inngår i denne modulen harmonisert over tid. Dette skyldes at: (i) ulike opplysninger har blitt koblet til for hver runde (f.eks. ulike kategorier for relasjon til respondenten); og (ii) personer som er del av husholdet vil variere over tid. Hvert husholdsmedlem har en nummerering for hver av rundene i NorLAG. Dette nummeret kan variere med endret husholdssammensetning mellom rundene, og er derfor ikke nødvendigvis det samme for alle tre runder.

For NorLAG1, 2 og 3 er følgende opplysninger om respondentenes husholdmedlemmer tilgjengelig:

- Antall husholdsmedlemmer
- Husholdsmedlemmenes relasjon til respondenten
- Alder og kjønn til husholdsmedlemmer

I NorLAG2 og 3 foreligger det i tillegg informasjon om helse og landbakgrunn (innvandrestatus) til husholdmedlemmene. I NorLAG2 ble respondenten i intervjuet spurt om personene bodde i husholdet hele tiden, deler av tiden eller ikke i det hele tatt. Informasjon om husholdsmedlemmer som respondenten ikke (lenger) bodde sammen med på intervjutidspunktet er fjernet fra filen. Unntaket er ektefelle. Det vil si at dersom respondenten er gift, men ikke bor sammen med ektefellen, så er vedkommende fortsatt registrert som husholdmedlem.

Fjerning av personer som ikke bodde sammen med respondenten, ga en ny nummering av husholdsmedlemmene i denne runden. Den nye rekkefølgen i husholdsboksen for NorLAG2 er oppdatert i samsvar med spørsmålsrekken i telefonintervjuet om husholdsmedlemmers helse (hvor det var mulig å nevne opp til tre husholdsmedlemmer med en langvarig sykdom). Variablene hh451_2 til og med hh453_2 indikerer hvem av husholdsmedlemmene som har en langvarig sykdom og hvilket nummer i husholdet vedkommende har. Disse numrene refererer også til den oppdaterte rekkefølgen slik at spørsmålsrekken om langvarig sykdom til husholdsmedlemmer refererer til riktig nummer på husholdsmedlemmer (merk at de originale (gamle) numre til husholdsmedlemmer er beholdt for kvalitetssikringsformål (variabelrekken hh340_2–hh349_2), slik at det vil være mulig å gå tilbake til disse numrene ved behov).

For NorLAG3 er spørsmål om helsebegrensninger til husholdmedlemmer stilt annerledes enn i NorLAG2 og omfatter kun opplysninger for partner, barn og foreldre som bor sammen med respondenten. Disse variablene er derfor flyttet til deres respektive moduler: partnervariabler er lagt til i Partner-modulen (PA) og foreldrevariabler i Foreldre-modulen (PR). Spørsmål om barn som bor sammen med respondenten og som trenger hjelp til daglige aktiviteter (ADL/IADL) er lagt til Barne-modulen (CH).

Barnevariabler

NorLAG inneholder omfattende opplysninger om respondentenes barn. Informasjonen bygger på en kombinasjon av survey- og registerdata. Barnevariablene for de tre datainnsamlingene er ikke harmoniserte. Dette er det ulike årsaker til. For det første er ikke rekkefølgen på barna den samme fra runde til runde. Spørsmålene om barn i telefonintervjuet tar utgangspunkt i registerdata, men rekkefølgen her er ikke nødvendigvis organisert kronologisk med eldste barn først og yngste sist. I tilfeller der opplysninger om enkelte av barna mangler har disse blitt lagt til på slutten. Hvorvidt respondentene bor med noen av barna har også betydning for rekkefølgen. Til sist vil rekkefølgen endres dersom barn går bort underveis. Dette innebærer at barn 1 i én runde ikke nødvendigvis er barn 1 i en annen runde (og tilsvarende for de øvrige barna).

En annen grunn til at barnevariablene ikke er harmoniserte på tvers av de ulike NorLAG-rundene, er at flere av spørsmålene er stilt forskjellig. Et eksempel er geografisk avstand mellom respondenten og hans/hennes barn. I NorLAG1 ble det i telefonintervjuet stilt spørsmål om hvor langt unna hvert av barna (18 år og eldre) bor med svaralternativene: Nærmeste nabo/Mindre enn 2 km/2-10 km/1-5 mil/Mer enn 5 mil. Dersom respondenten bodde sammen med barn, ble informasjonen registrert i husholdsboksen. I NorLAG2 ble det besluttet å hente informasjon om avstand til IOs barn fra adresseregisteret i GAB (Grunneiendom, adresse- og bygningsregisteret som Statens kartverk er ansvarlig for). Det viste seg at det var en god del manglende opplysninger i dette registeret, samt at situasjonen på intervjutidspunktet ikke nødvendigvis samsvarte med registerinformasjonen. I NorLAG3 ble derfor spørsmål om avstand igjen inkludert i telefonintervjuet, men med noe ulike svaralternativer enn i NorLAG1: Nærmeste nabo/Mindre enn 2 km/2-10 km/11-50 km/51 - 100 km/Mer enn 100 km/Bor i utlandet. Barn som bodde i samme hushold som respondenten ble registrert i husholdsboksen og kodet til Bor sammen i avstandsvariablen.

Et tredje eksempel på hvorfor barnevariablene ikke er harmoniserte dreier seg om spørsmål som belyser kvaliteten på forholdet til voksne barn. I NorLAG1 ble det inkludert et spørsmålsbatteri bestående av til sammen åtte spørsmål, hvorav ett der respondentene ble bedt om å vurdere forholdet alt i alt. Disse ble stilt for henholdsvis eldste og yngste barn. I NorLAG2 ble antallet spørsmål redusert til fem (inkludert spørsmål om forholdet alt i alt). Svaralternativene ble endret på grunn av sammenkoblingen med Generations and Gender Survey. I tillegg ble respondentene i NorLAG2 bare spurt om forholdet til eldste barn. I NorLAG3 ble det gjort en ytterligere endring. I denne runden ble kun spørsmålet om forholdet alt i alt beholdt, men spørsmålet ble til gjengjeld stilt for hvert av respondentens barn (18 år og eldre).

Publikasjoner

Dokumentasjonsartikkel for NorLAG-studien

Artikkelen «Cohort Profile: The Norwegian Life Course, Ageing and Generation Study (NorLAG)» gir en grundig oversikt over studiens innsamlingsmetoder, utvalg, frafall, survey-spørsmål og registervariabler, samt ulike eksempler på forskningstemaer og muligheter for forskning. Kohortprofilen er publisert i tidsskriftet *International Journal of Epidemiology*.

Veenstra, M., Herlofson, K., Aartsen, M., Hansen, T., Hellevik, T., Henriksen, G., Løset, G. K. & Vangen, H. (2021) Cohort Profile: The Norwegian life course, ageing and generation study (NorLAG). *International Journal of Epidemiology*, 50(3): 728–729i. <https://doi.org/10.1093/ije/dyaa280>

Brukere av NorLAG-data bes om å referere til dokumentasjonsartikkelen i publikasjoner.

2023 (per april)

Hellevik, T., Herlofson, K. & Pedersen, A. W. (2023). Hvordan måle tidspunkt for avgang fra yrkeslivet i Norge? Om ulike definisjoner, metoder og resultater. *Søkelys på arbeidslivet*, <https://doi.org/10.18261/spa.40.1.3>

Herlofson, K., Hellevik, T., Pedersen, A. W. & Solem, P. E. (red.) (2023). *Veier ut av arbeidslivet. Senkarrierer og yrkesavgang*. NOVA rapport nr. 3/23. <https://hdl.handle.net/11250/3057945>

Herlofson, K. & Veenstra, M. (2023). Livsløpsoverganger i eldre år. Betydningen av kjønn og sosioøkonomisk status. *Tidsskrift for velferdsforskning*, <https://doi.org/10.18261/tfv.26.1.4>

Løset, G. K. & von Soest, T. (2023). Big five personality traits and physician-certified sickness absence. *European Journal of Personality*, 7: 239–253. <https://doi.org/10.1177/08902070211065236>

Vangen, H. & Herlofson, K. (2023). Why care? How filial responsibility norms and relationship quality matter for subsequent provision of care to ageing parents. *Ageing & Society*, <https://doi.org/10.1017/S0144686X23000235>

2022

Adhikari, N. & Uddin, S. (2022). Health inequalities in older Norwegians and the mediating role of social networks. *The International Journal of Aging and Human Development*, <https://doi.org/10.1177/00914150221112281>

Deeg, D. J. H., Blekesaune, M. & de Wind, A. (2021). Employment trends at older ages: policy impact or secular change? *European Journal of Ageing*, 19: 689–698. <https://doi.org/10.1007/s10433-021-00664-0>

Hansen, T. & Blekesaune, M. (2022). The age and well-being “paradox”: a longitudinal and multi-dimensional reconsideration. *European Journal of Ageing*, 19: 1277–1286. <https://doi.org/10.1007/s10433-022-00709-y>

Le, G., & Aartsen, M. (2022). Understanding volunteering intensity in older volunteers. *Ageing & Society*, <https://doi.org/10.1017/S0144686X22001106>

Løset, G. K., Hellevik, T. & von Soest, T. (2022). Basic human values and sick leave: a study combining two-wave survey data with longitudinal register data. *Scandinavian Journal of Psychology*, 63: 658–669. <https://doi.org/10.1111/sjop.12855>

Nicolaisen, M., Pripp, A. H. & Thorsen, K. (2022). Why not lonely? A longitudinal study of factors related to loneliness and non-loneliness in different age groups among people in the second part of life. *The International Journal of Aging and Human Development*, <https://doi.org/10.1177/00914150221112292>

Saeed N., Norekvål T. M., Steiro O., et al. (2022). Predictors of long-term symptom burden and quality of life in patients hospitalised with chest pain: a prospective observational study. *BMJ Open*, 12: e062302. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2022-062302>

Veenstra, M. & Aartsen, M. (2022). Life-course income trajectories of men and women in Norway: implications for self-rated health in later life. *European Journal of Public Health*, 32: 542–547. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckac055>

2021

Blekesaune, M. & Hansen, T. (2021). Human values and retirement experiences: a longitudinal analysis of Norwegian data. *Social Indicators Research*, 157: 1001–1019

<https://doi.org/10.1007/s11205-021-02687-7>

Herlofson, K., Hellevik, T. & Daatland, S.O. (2021). Intergenerational family relationships in Norway. I Albert, I. et al. (red.) *Families and family values in society and culture*, s. 309–328. Information Age Publishing.

Onstad, O. U., Joranger, P. & Hansen, T. (2021). Nye elder – nye former for frivillighet?

Frivillighetsmønstre og motivbegrunnelser sett i lys av endringer i verdier, utdanningsnivå og mestring. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 24: 89–104.

<https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2021-04-07>

Slagsvold, B. & Hansen, T. (2021). The baby-boomer generation. Another breed of elderly people? I Falch-Eriksen, A. et al. (red.) *Generational tensions and solidarity within advanced welfare states*, s. 153–172.

Vangen, H. (2021). The impact of informal caregiving on labour supply before and after a parent's death. *Journal of Population Ageing*, 14: 201–228.

<https://doi.org/10.1007/s12062-020-09279-2>

Vangen, H., Hellevik, T. & Herlofson, K. (2021). Associations between paid and unpaid work among Norwegian seniors: competition, complementarity or continuity? *European Journal of Ageing*, 18: 479–489. <https://doi.org/10.1007/s10433-021-00615-9>

Veenstra, M., Daatland, S. O. & Aartsen, M. (2021). The role of subjective age in sustaining wellbeing and health in the second half of life. *Ageing & Society*, 41: 2446–2466.

<https://doi.org/10.1017/S0144686X2000032X>

Veenstra, M., Løset, G. K. & Daatland, S. O. (2021). Socioeconomic inequalities in mortality after age 67: The contribution of psychological factors. *Frontiers in Psychology*, 12, art. 17959.

<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.717959>

Veenstra, M., Herlofson, K., Aartsen, M., Hansen, T., Hellevik, T., Henriksen, G., Løset, G. K. & Vangen, H. (2021). Cohort Profile: The Norwegian life course, ageing and generation study (NorLAG). *International Journal of Epidemiology*

<https://doi.org/10.1093/ije/dyaa280>

Vigdal, Ø. N., Storheim, K., Killingmo, M. K., Småstuen, M. C. & Grotle, M. (2021). Characteristics of older adults with back pain associated with choice of first primary care provider: a cross-sectional analysis from the BACE-N cohort study. *BMJ Open*, 11: e053229. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2021-053229>

Waldegrave, C., Aartsen, M., Lowenstein, A. et al. (2021). Conflicting relations, abuse and discrimination experienced by older adults. I Walsh, K. et al. (red.) *Social exclusion in later life. Interdisciplinary and policy perspectives*, s. 119–132. Springer.

https://doi.org/10.1007/978-3-030-51406-8_9

2020

Grøtting, M. W. & Lillebø, O. (2020). Health effects of retirement: Evidence from survey and register data. *Journal of Population Economics*, 33: 671–704.

<https://doi.org/10.1007/s00148-019-00742-9>

Hansen, T. & Slagsvold, B. (2020). Refleksiv frivillighet i en norsk kontekst – om eldres deltakelse, motivasjon og potensiale. *Tidsskrift for Velferdsforskning*, 23: 4–19.

<https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2020-01-01>

Hansen, T. & Slagsvold, B. (2020). An “army of volunteers”? Engagement, motivation, and barriers to volunteering among the Baby Boomers. *Journal of Gerontological Social Work*, 63(4): 335–353.

<https://doi.org/10.1080/01634372.2020.1758269>

Hellevik, T. & Herlofson, K. (2020). 67+ and still working. The importance of earlier job situation and retirement plans for extended careers (2020), *Nordisk Velferdsforskning/Nordic Welfare Research*, 5: 95–108.

<https://doi.org/10.18261/issn.2464-4161-2020-02-03>

Herlofson, K. & Brandt, M. (2020). Helping older parents in Europe: The importance of grandparenthood, gender and care regime. *European Societies*, 22: 390–410.

<https://doi.org/10.1080/14616696.2019.1694163>

Herlofson, K., Hellevik, T., Frøyland, K., Salomon, R., Terjesen, H. C. Aa. & Solem, P. E. (2020). *Hevet aldersgrense i arbeidslivet – problemer eller nye muligheter?* NOVA rapport nr. 6/20.

<https://hdl.handle.net/20.500.12199/2988>

Nicolaisen, M., Strand, B. H., & Thorsen, K. (2020). Aging with a physical disability, duration of disability, and life satisfaction: A 5-year longitudinal study among people aged 40 to 79 years. *The International Journal of Aging and Human Development*, 9: 253–273. <https://doi.org/10.1177/0091415019857061>

Ormstad, H., Eilertsen, G., Heir, T., & Sandvik, L. (2020). Personality traits and the risk of becoming lonely in old age: A 5-year follow-up study. *Health and Quality of Life Outcomes*, 18: 1–5.

<https://doi.org/10.1186/s12955-020-01303-5>

Von Soest, T., Luhmann, M., Hansen, T. & Gerstorf, D. (2020). Development of loneliness in midlife and old age: Its nature and correlates. *Journal of Personality and Social Psychology*, 118: 388–406.

<https://doi.org/10.1037/pspp0000219>

2019

Enroth, L., Veenstra, M., Aartsen, M., Kjær, A. A., Nilsson, C. J. & Fors, S. (2019). Are there educational disparities in health and functioning among the oldest old? Evidence from the Nordic countries. *European Journal of Ageing*, 16: 415–424. <https://doi.org/10.1007/s10433-019-00517-x>

Hansen, T. & Slagsvold, B. (2019). Et Øst-Vest skille for eldres livskvalitet i Europa? En sammenligning av ensomhet og depressive symptomer i 12 land. *Nordisk Østforum*, 33: 74–90. <https://doi.org/10.23865/noros.v33.1331>

Hart, R. K. (2019). Union histories of dissolution: What can they say about childlessness? *European Journal of Population*, 35: 101–131. <https://doi.org/10.1007/s10680-018-9464-6>

Herlofson, K., Daatland, S. O. & Veenstra, M. (2019). Generasjoner imellom: Holdninger til familiens ansvar øst og vest i Europa. *Nordisk Østforum*, 33: 34–53. <https://doi.org/10.23865/noros.v33.1392>

Herlofson, K. & Hellevik, T. (2019). Eldre i arbeidslivet – slitenhet og yrkesavgang. *Søkelys på arbeidslivet*, 4: 298–315. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-7989-2019-04-07>

Onozaka, Y. & Hafzi, K. (2019). Household production in an egalitarian society. *Social Forces*, 97: 1127–1154. <https://doi.org/10.1093/sf/soy066>

2018

Hansen, T., Aartsen, M., Slagsvold, B. & Deindl, C. (2018). Dynamics of volunteering and life satisfaction in midlife and old age: Findings from 12 European countries. *Social Sciences*, 7: 78. <https://doi.org/10.3390/socsci7050078>

Nicolaisen, M., Moum, T. & Thorsen, K. (2018). Mastery and depressive symptoms: How does mastery influence the impact of stressors from midlife to old age? *Journal of Aging and Health*, 30: 1084–1107. <https://doi.org/10.1177/0898264317705782>

Nordfjærn, T. (2018). Religiosity and alcohol use: Is religiosity important for abstinence and consumption levels in the second half of life? *Substance Use & Misuse*, 53: 2271–2280. <https://doi.org/10.1080/10826084.2018.1473431>

von Soest, T., Wagner, J., Hansen, T. & Gerstorf, D. (2018). Self-esteem across the second half of life: The role of socioeconomic status, physical health, social relationships, and personality factors. *Journal of Personality and Social Psychology*, 114: 945–958. <https://doi.org/10.1037/pspp0000123>

2017

Aartsen, M., Veenstra, M. & Hansen, T. (2017). Social pathways to health: On the mediating role of the social network in the relation between socioeconomic position and health. *Social Science & Medicine: Population Health*, 3: 419–426. <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2017.05.006>

Andresen, I. H., Hansen, T. & Grov, E. (2017). Norwegian nurses' quality of life, satisfaction with job, and their intention to change job – a study based on the LOGG data. *Nordic Journal of Nursing Research*, 37: 90–99. <https://doi.org/10.1177/2057158516676429>

Brunborg, G. S. (2017). Positive and negative affectivity as risk factors for heavy drinking in the second half of life: A prospective cohort study. *Addiction*, 112: 801–807. <https://doi.org/10.1111/add.13718>

Dommermuth, L., Hohmann-Marriott, B. & Lappégård, T. (2017). Gender equality in the Family and childbearing. *Journal of Family Issues*, 38: 1803–1824. <https://doi.org/10.1177/0192513X15590686>

Hansen, T. & Slagsvold, B. (2017). The East-West divide in late-life depression: Results from the Generations and Gender Survey. *Scandinavian Psychologist*, 4, e4. <https://doi.org/10.15714/scandpsychol.4.e4>

Hansen, T., Slagsvold, B. & Veenstra, M. (2017). Educational inequalities in late-life depression across Europe. Results from the Generations and Gender Survey. *European Journal of Ageing*, 14: 407–418. <https://doi.org/10.1007/s10433-017-0421-8>

Hart, R. K., Lyngstad, T. H. & Vinberg, E. (2017). Children and union dissolution across four decades: Evidence from Norway. *European Sociological Review*, 33: 317–331. <https://doi.org/10.1093/esr/jcx039>

Hellevik, T. & Solem, P. E. (2017). *Mulige konsekvenser av økt yrkesaktivitet blant eldre*. NOVA rapport nr. 9/17. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5111>

Nicolaisen, M. & Thorsen, K. (2017). What are friends for? Friendships and loneliness over the lifespan—from 18 to 79 years. *International Journal of Aging and Human Development*, 84: 126–158. <https://doi.org/10.1177/0091415016655166>

Slagsvold, B. & Hansen, T. (2017). Morgendagens eldre: Betydningen av økt utdanning for mental helse. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 55: 36–45.

Syse, A., Veenstra, M., Furunes, T., Mykletun, R. & Solem, P. E. (2017). Changes in health and health behavior associated with retirement. *Journal of Aging and Health*, 29: 99–127. <https://doi.org/10.1177/0898264315624906>

Wiik, K. A. & Bernhart, E. (2017). Cohabiting and married individuals' relations with their partner's parents. *Journal of Marriage and Family*, 79: 1111–1124. <https://doi.org/10.1111/jomf.12397>

2016

Hansen, T. & Slagsvold, B. (2016). Late-life loneliness in 11 European countries: Results from the Generations and Gender Survey. *Social Indicators Research*, 129: 445–464. <https://doi.org/10.1007/s11205-015-1111-6>

Hart, R. K. & Lyngstad, T. H. (2016). Individualiserte livsløp? Et sekvensanalytisk blikk på samlivene til norske menn og kvinner født 1927–1966. *Tidsskrift for Samfunnsforskning*, 2: 135–166. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2016-02-02>

Nyberg, T. E., Grøgaard, J. B. & Arntzen, A. (2016). Påvirker sosial kapital kommunale styringsprestasjoner i Norge? *Tidsskrift for Samfunnsforskning*, 4: 397–435. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2016-04-03>

Solem, P. E., Syse, A., Furunes, T. & Mykletun, R. J. (2016). To leave or not to leave: Retirement intentions and retirement behaviour. *Ageing & Society*, 36: 259–281. <https://doi.org/10.1017/S0144686X14001135>

2015

Blekesaune, M. (2015). Can self-enhancement values predict retirement behavior? An analysis combining survey and register data from Norway. *International Journal of Aging and Human Development*, 80: 101–114. <https://doi.org/10.1177/0091415015587161>

Brunborg, G. S. & Østhus, S. (2015). Alcohol in the second half of life: Do usual quantity and frequency of drinking to intoxication increase with increased drinking frequency? *Addiction*, 110: 308–314. <https://doi.org/10.1111/add.12763>

Dommermuth, L., Hohmann-Marriott, B. & Lappegård, T. (2015). Gender equality in the family and childbearing. *Journal of Family Issues*, 38(13): 1803–1824. <https://doi.org/10.1177/0192513X15590686>

Dommermuth, L., Klobas, J. & Lappegård, T. (2015). Realization of fertility intentions by different time frames. *Advances in Life Course Research*, 24: 34–46. <https://doi.org/10.1016/j.alcr.2015.02.001>

Hamre, K. & Ugreninov, E. (2015). Døtre i skvis mellom arbeid og foreldreomsorg – er det noen sammenheng mellom omsorgsforpliktelser og sykefravær? *Sosiologi i dag*, 45(3): 46–67.

Hansen, T. & Slagsvold, B. (2015). Feeling the squeeze? The effects of combining work and informal caregiving on psychological well-being. *European Journal of Ageing*, 12(1): 51–60. <https://doi.org/10.1007/s10433-014-0315-y>

Herlofson, K. (2015). Lengre liv, nye hjelpemønstre i familien? *Sosiologi i dag*, 45(3): 24–45.

Nordfjærn, T. & Brunborg, G. S. (2015). Associations between human values and alcohol consumption among Norwegians in the second half of life. *Substance Use & Misuse*, 50: 1284–1293. <https://doi.org/10.3109/10826084.2014.998237>

2014

Barstad, A. (2014). Equality is bliss? Relationship quality and the gender division of household labor. *Journal of Family Issues*, 35: 972–992. <https://doi.org/10.1177/0192513X14522246>

Bay, A. H., Pedersen, A. W. & Finseraas, H. (2014). Comfort in numbers? Social integration and political participation among disability benefit recipients in Norway. *European Journal of Social Security*, 16: 290–307. <https://doi.org/10.1177/138826271401600402>

Bergland, A., Nicolaisen, M. & Thorsen, K. (2014). Predictors of subjective age in people aged 40–79 years: a five-year follow-up study. The impact of mastery, mental and physical health. *Ageing & Mental Health*, 18: 653–661. <https://doi.org/10.1080/13607863.2013.869545>

Daatland, S. O. (red.) (2014). *Boliggjøring av eldreomsorgen*, NOVA rapport 16/14. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/6439>

Herlofson, K. & Ugreninov, E. (2014). Er omsorgsfulle fedre omsorgsfulle sønner? Likestilling hjemme og hjelp til eldre foreldre. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 55: 321–346. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-291X-2014-03-03>

Nicolaisen, M. & Thorsen, K. (2014). Who are the lonely? Loneliness in different age groups (18–81 years old) using two measures of loneliness. *The International Journal of Aging and Human Development*, 78(3): 229–257. <https://doi.org/10.2190/AG.78.3.b>

Nicolaisen, M. & Thorsen, K. (2014). Loneliness among men and women – a five-year follow-up study. *Ageing & Mental Health*, 18: 194–206. <https://doi.org/10.1080/13607863.2013.821457>

Skirbekk, V. & Blekesaune, M. (2014). Personality traits increasingly important for male fertility: Evidence from Norway. *European Journal of Personality*, 28: 521–529. <https://doi.org/10.1002/per.1936>

Syse, A., Solem, P. E., Ugreninov, E., Mykletun, R. J. & Furunes, T. (2014). Do spouses coordinate their work exits? A combined survey and register analysis from Norway. *Research on Aging*, 36: 625–650. <https://doi.org/10.1177/0164027513516151>

2013

Daatland, S. O. & Slagsvold, B. (red.) (2013). *Vital aldring og samhold mellom generasjonene*. NOVA rapport 15/13. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5067>

Hansen, T. & Slagsvold, B. (2013). The psychological effects of providing personal care to a partner: A multidimensional perspective. *Health Psychology Research*, 1: 126–134. <https://doi.org/10.4081/hpr.2013.e25>

Herlofson, K. (2013). How gender and generation matter. Examples from research on divorced parents and adult children. *Families, Relationships and Societies*, 2:45–62. <https://doi.org/10.1332/204674313X664699>

Noack, T., Bernhardt, E. & Wiik, K. A. (2013). Cohabitation or marriage? Preferred living arrangements in the West. In A. A. J. Walker (Ed.), *Contemporary issues in family studies: Global perspectives on partnerships, parenting, and support in a changing world*. Oxford: Wiley-Blackwell.

Slagsvold, B. & Sørensen, A. M. (2013). Changes in sense of control in the second half of life: Results from a 5-year panel study. *International Journal of Aging & Human Development*, 77: 289–308. <https://doi.org/10.2190/AG.77.4.b>

Ugreninov, E. (2013). Offspring in squeeze: Health and sick leave absence among middle-aged informal caregivers. *Journal of Population Ageing*, 6: 323–338. <https://doi.org/10.1007/s12062-013-9091-2>

Kitterød, R. H. & Rønsen, M. (2013). Opting out? Who are the housewives in contemporary Norway? *European Sociological Review*, 29: 1266–1279. <https://doi.org/10.1093/esr/jct015>

2012

Blekesaune, M. (2012). Kan personlighet predikere sykefravær? *Tidsskrift for velferdsforskning*, 15: 2–10.

Blekesaune, M. (2012). Kjønnroller og uførepensjonering. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 53(1): 33–48. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-291X-2012-01-02>

Blekesaune, M. & Skirbekk, V. (2012). Can personality predict retirement behaviour? A longitudinal analysis combining survey and register data from Norway. *European Journal of Ageing*, 9: 199–206. <https://doi.org/10.1007/s10433-011-0212-6>

Daatland, S. O., Veenstra, M. & Herlofson, K. (2012). Age and intergenerational attitudes in the family and the welfare state. *Advances in Life Course Research*, 17: 133–144. <https://doi.org/10.1016/j.alcr.2012.01.005>

Daatland, S. O., Veenstra, M. & Herlofson, K. (2012). Egeninteresse eller altruisme? Alder og holdninger til familien og velferdsstaten. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 15: 151–167.

Finseraas, H., Jakobsson, N., & Kotsadam, A. (2012). The gender gap in political preferences: An empirical test of a political economy explanation. *Social Politics*, 19: 219–242. <https://doi.org/10.1093/sp/jxs005>

Furunes, T., Mykletun, R. J. & Solem, P. E. (2012). How do different exit routes from work affect older workers's self-esteem? I S. d. Wals & K. Meszaros (Eds.), *Handbook on Psychology of Self-Esteem* (s. 325–337). New York: Nova Science Publishers.

Hansen, T., Slagsvold, B. & Ingebretsen, R. (2012). The strains and gains of caregiving: An examination of the effects of providing personal care to a parent on a range of psychological outcomes. *Social Indicators Research*, 94: 343–362. <https://doi.org/10.1007/s11205-012-0148-z>

Hansen, T., Slagsvold, B. & Ingebretsen, R. (2012). Å gi personlig pleie til foreldre: Går det ut over psykisk velvære? *Tidsskrift for velferdsforskning*, 15: 176–192.

Hansen, T. & Slagsvold, B. (2012). The age and subjective well-being paradox revisited: A multidimensional perspective. *Norsk Epidemiologi*, 22: 187–195. <https://doi.org/10.5324/nje.v22i2.1565>

Hansen, T. & Slagsvold, B. (red.) (2012). *Likestilling hjemme*. NOVA rapport 8/12. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5048>

Herlofson, K. & Hagestad, G. O. (2012). Transformations in the role of grandparents across welfare states. In S. Arber & V. Timonen (red.), *Contemporary grandparenting. Changing family relationships in global contexts* (s. 27–49). Bristol: The Policy Press.

Jakobsson, N., Hansen, T. & Kotsadam, A. (2012). Er det en sammenheng mellom formell og uformell omsorg i Norge? *Tidsskrift for velferdsforskning*, 17: 22–29.

Kitterød, R. H. & Lappegård, T. (2012). A typology of work-family arrangements among dual-earner couples in Norway. *Family Relations*, 61: 671–685. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2012.00725.x>

Kotsadam, A. (2012). The employment costs of caregiving in Norway. *International Journal of Health Care Finance and Economics*, 12: 269–283. <https://doi.org/10.1007/s10754-012-9116-z>

Kotsadam, A. & Jakobsson, N. (2012). Uformell eldreomsorg – et hinder for kvinner på arbeidsmarkedet? *Søkelys på arbeidslivet*, 29: 97–110. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-7989-2012-01-02-06>

Nicolaisen, M. & Thorsen, K. (2012). Impairments, mastery, and loneliness: A prospective study of loneliness among older adults. *Norsk Epidemiologi*, 22: 143–150. <https://doi.org/10.5324/nje.v22i2.1560>

Nicolaisen, M., Thorsen, K. & Eriksen, S. (2012). Jump into the void? Factors related to a preferred retirement age: Gender, social interests, and leisure activities. *International Journal of Ageing and Human Development*, 75: 239–271. <https://doi.org/10.2190/AG.75.3.c>

Næss, S. & Hansen, T. (2012). Naturelskere og naturbrukere. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 53(4): 405–428. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-291X-2012-04-0>

Seippel, Ø. (2012). Venner, foreninger eller bosted? Om ulike typer av sosial kapital og deres betydning for livskvalitet. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 15: 222–236.

Solem, P. E. (2012). Endring i husarbeid, fritidsaktiviteter og frivillig arbeid etter yrkesavgang. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 15: 207–221.

Slagsvold, B., Veenstra, M., Daatland, S. O., Hagestad, G., Hansen, T., Herlofson, K., Koløen, K. & Solem, P. E. (2012). Life-course, ageing and generations in Norway: The NorLAG study. *Norsk Epidemiologi*, 22: 95–102. <https://doi.org/10.5324/nje.v22i2.1554>

Ugreninov, E. (2012). Fører kombinasjonen av yrkesaktivitet og omsorg for hjelpetrequende foreldre til høyt sykefravær? *Tidsskrift for velferdsforskning*, 15: 192–207.

Veenstra, M. & Syse, A. (2012). Health behaviour changes and onset of chronic health problems in later life. *Norsk Epidemiologi*, 22: 135–142. <https://doi.org/10.5324/nje.v22i2.1559>

Wiik, K. A., Keizer, R. & Lappegård, T. (2012). Relationship quality in marital and cohabiting unions across Europe. *Journal of Marriage and Family*, 74: 389–398. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2012.00967.x>